

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΜΟΥΣΕΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΑΙΔΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Υποψήφιος/α: ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ Β2017056

Επιβλέπων/ουσα: ΣΤΑΜΟΥ ΣΟΦΙΑ

Περίληψη

Η ύπαρξη βιβλιοθηκών για παιδιά και εφήβους συνεπικουρεί το δικαίωμα των νεαρών ατόμων στην ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση. Τα τελευταία χρόνια γίνεται λόγος για συμπερίληψη (inclusion) στην εκπαιδευτική διαδικασία, ανεξαρτήτως διαφορετικότητας. Ο μετασχηματισμός της τυπικής εκπαίδευσης, από δασκαλοκεντρική, σε παιδοκεντρική προωθεί την εμπλοκή των μαθητών στην αναζήτηση και την εμπέδωση της γνώσης, αλλά και την καλλιέργεια μεταγνώστικών δεξιοτήτων. Οι ομαδικές εργασίες που μπορεί να τίθενται, για τις ανάγκες ενός μαθήματος, εμπεριέχει ερευνητική διαδικασία, η οποία συνίσταται και στη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Ασφαλώς, ο εμπλουτισμός του διαδικτύου, με αρθρογραφία και ηλεκτρονικά βιβλία, διευκολύνει την αναζήτηση, ιδιαιτέρως, των ατόμων, με αναπηρία, που δυσκολεύονται να προσεγγίσουν τα κτήρια των βιβλιοθηκών. Ωστόσο, υπάρχουν περιπτώσεις, που ο νεαρός ερευνητής δεν μπορεί να αποφύγει τη φυσική παρουσία, παρά το γεγονός ότι οι βιβλιοθήκες υποστηρίζονται από τις νέες τεχνολογίες και είναι εφικτό κάποιες φορές να αναζητηθεί ένα σύγγραμμα, ηλεκτρονικά. Στην παρούσα εργασία, θα συζητηθεί διεξοδικότερα η σημασία των παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, καθώς επίσης, η σύγκριση της λειτουργίας τους, με άλλες χώρες του εξωτερικού.

Λέξεις – κλειδιά: παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες, ιστορική, συγκριτική έρευνα με άλλες χώρες, συμπερίληψη, σύγχρονη παιδαγωγική.

Περιεχόμενα

A. Εισαγωγή	σελ.4
A1. Οι στόχοι της βιβλιοθήκης.....	σελ. 4
A2: Έντυπο Vs Ψηφιακό βιβλίο.....	σελ. 6
A3: Διάρθρωση της πτυχιακής εργασίας.....	σελ. 7
B. Ιστορική αναδρομή	σελ.9
B1. Διαδικασία φύλαξης αρχείου.....	σελ.9
B2. Οι βιβλιοθήκες κατά το Μεσαίωνα.....	σελ. 11
B3. Οι βιβλιοθήκες κατά την Αναγέννηση και το Διαφ/μό	σελ. 13
B4. Οι βιβλιοθήκες κατά τη βιομηχανική επανάσταση.....	σελ. 14
B5. Το βιβλίο στον Ελλαδικό χώρο.....	σελ. 16
Γ. Παρουσίαση παιδικών & εφηβικών βιβλιοθηκών	
στο εξωτερικό	σελ. 21
Γ1. Η διεθνής βιβλιοθήκη Νέων στο Μόναχο.....	σελ. 21
Γ2. Η παιδική βιβλιοθήκη στη Σιγκαπούρη.....	σελ. 22
Γ3. Η βιβλιοθήκη στη Βόρεια Καρολίνα.....	σελ. 23
Γ4. Η βιβλιοθήκη Όντι στη Φινλανδία.....	σελ. 25
Γ5. Η βιβλιοθήκη στο Michigan	σελ. 26
Δ. Παιδικές και εφηβικές βιβλ/κες στην Ελλάδα	σελ. 28
Δ1: σύντομη ιστορική αναδρομή.....	σελ. 28
Δ2: Νόμος 2174/1993.....	σελ.29
Δ3: οι παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα.....	σελ.30
Ε. Συμπεράσματα	σελ. 48
Βιβλιογραφικές αναφορές	σελ. 52

A. Εισαγωγή

Η ύπαρξη παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών αποτελεί ζωτικής σημασίας διαδικασία. Μετά το μετασχηματισμό της εκπαίδευσης , σε μαθητοκεντρική, καλλιεργεί την εμπλοκή των μαθητών στη διαδικασία απόκτησης της γνώσης , ενώ κατά τη διαδικασία εκπόνησης μιας εργασίας, για τους σκοπούς ενός μαθήματος, ο εκπαιδευόμενος αποκτά μεγαλύτερη αίσθηση ευθύνης. Η εκπόνηση μίας έρευνας συνιστά επιστράτευση γνωστικών δυνατοτήτων, άρα και εισαγωγή στη διαδικασία αναζήτησης της τεκμηριωμένης πληροφορίας. Οι γνώσεις που αποκτούνται, μέσα από την ενεργή διαδικασία, γίνονται περισσότερο κατανοητές και ο ερευνητής δεν τις ξεχνά, όπως, πιθανώς, να συνέβαινε, αν η πηγή γνώσης περιοριζόταν στην παραδοσιακή εισήγηση από τον εκπαιδευτικό. Η αναζήτηση γνώσης, από το παιδί και τον έφηβο, με τη χρήση της βιβλιοθήκης καλλιεργεί τη φιλαναγνωσία.

A 1: Οι στόχοι κάθε βιβλιοθήκης

- 1) η παροχή(Aagaard, et al., 2003): δυνατότητας πρόσβασης σε κάθε άτομο στην πληροφορία και στην όποια πολιτιστική εξέλιξη,
- 2) Το εκπαιδευτικό και πολιτιστικό κύρος της βιβλιοθήκης , ωθεί τα νεαρά άτομα στην αναζήτηση και διερεύνηση αξιόπιστων πηγών (γεγονός που δεν το συναντάς στο διαδίκτυο, λόγω της υπερπληθώρας πληροφοριών,
- 3) Η σύσταση παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών προϋποθέτει τη διαμόρφωση χώρων, για τα νεαρά άτομα, στους οποίους λαμβάνουν χώρα διάφορες δραστηριότητες, όπως προβολή ταινίας, δημιουργική απασχόληση, με αφήγηση και δραματοποίηση παιδικής λογοτεχνίας ή ζωγραφική από την πλευρά των νεαρών επισκεπτών (πχ σε βιβλιοθήκες των Σκανδιναβικών χωρών , υπάρχουν χώροι με κουκλοθέατρο ή στολές, τις οποίες μπορεί να ενδυθεί ένα παιδί, υποδυόμενο ένα ρόλο από την παιδική λογοτεχνία).

Ο Krummel (1999) , σε σχέση με την αποστολή της βιβλιοθήκης αναφέρει ότι πρόκειται για δομή:

- στην οποία συγκεντρώνεται και καταβάλλεται προσπάθεια να διατηρηθεί η γνώση, με τη φύλαξη των αναγνωσμάτων σε κατάλληλους χώρους (πχ σωστός φωτισμός, οδηγίες προς τους αναγνώστες για την αντιμετώπιση του έντυπου υλικού) ή την ψηφιοποίηση της, όταν ελλοχεύει ο κίνδυνος φθοράς των εντύπων.

- τις τελευταίες δεκαετίες , οι βιβλιοθήκες και, ιδιαιτέρως εκείνες που απευθύνονται στο νεαρό κοινό, διοργανώνουν δράσεις ενημέρωσης , φιλιαναγνωσίας , αλλά και ευαισθητοποίησης , πάνω σε κοινωνικά ζητήματα, όπως η προστασία του περιβάλλοντος, χρησιμοποιώντας εισηγητικές και βιωματικές μεθόδους (πχ κατασκευές από , φαινομενικά. “άχρηστα” υλικά, όπως πλαστικό.

- η επαφή των νεαρών αναγνωστών με τα βιβλία καλλιεργεί τη φαντασία και τη δημιουργικότητα. Έρχονται σε επαφή με τα πολιτιστικά στοιχεία της χώρας τους, ενώ ταυτόχρονα μπορούν να αντλήσουν πληροφορίες για άλλες περιοχές του πλανήτη. Η διαπολιτισμική γνώση αποτελεί παράγοντα μείωσης των προκαταλήψεων.

- επιπροσθέτως, από τη στιγμή που στις βιβλιοθήκες, προς ταχύτερης εξυπηρέτησης των αναγνωστών , οι νέες τεχνολογίες , οι συγκεκριμένοι χώροι αποτελούν σημεία εξοικείωσης με τα μέσα πληροφορικής.

Στο πλαίσιο του μετασχηματισμού εκπαίδευσης, οι μέθοδοι διδασκαλίας, όπως η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, ενθαρρύνεται στους χώρους της βιβλιοθήκης. Οι μαθητές συνεργάζονται, μεταξύ τους αποφασίζουν για την κατανομή ρόλων και αρμοδιοτήτων και η αναζήτηση, διασταύρωση & εμπέδωση της γνώσης μεταλλάσσεται σε συλλογική διαδικασία.

Η κοινωνικοποίηση που επιτυγχάνεται, μέσω των συνεργατικών μεθόδων, που μπορούν να εφαρμοστούν μέσα στην τάξη προωθούν τις έννοιες της κοινωνικής και συναισθηματικής (Payton et al. 2000) μάθησης (Social & Emotional Learning). Οι συλλογικές εργασίες έρευνας στις βιβλιοθήκες μπορούν να ενισχύσουν: 1) μεταγνωστικές δεξιότητες (την αυτογνωσία των δυνατοτήτων και των αδυναμιών), 2) την αποδοχή της διαφορετικότητας, 3) την ικανότητα να τίθενται ρεαλιστικοί και εφικτοί στόχοι, 4) τη δυνατότητα διεξαγωγής συζητήσεων, 5) την αναζήτηση υποστήριξης , όταν το άτομο τη χρειάζεται και 6) την εξοικείωση του ατόμου με την ομαδικότητα.

Το 1994, η IFLA/UNESCO (International Federation of Library Associations and Institutions) δημοσίευσε μία διακήρυξη για τη σημασία των δημοσίων βιβλιοθηκών: συστατικό στοιχείο της εξέλιξης της δημοκρατίας αποτελεί η άμεση συσχέτισή της με την εκπαίδευση και τη δυνατότητα πρόσβασης στη γνώση, στον πολιτισμό και στην πληροφόρηση, χωρίς όρους και διαχωρισμούς. Σε ότι αφορά τη δημόσια βιβλιοθήκη έχουν πρόσβαση όλοι οι άνθρωποι, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, φυλής, εθνικότητας & θρησκευτικών πεποιθήσεων. Για τους ανθρώπους που δεν έχουν τη δυνατότητα να

επισκεφτούν μια βιβλιοθήκη (άτομα με αναπηρία, ασθενείς σε νοσοκομεία ή φυλακισμένοι) κρίνεται σκόπιμο να επινοηθούν τρόποι πρόσβασής της σε αυτή.

Η δημόσια βιβλιοθήκη λειτουργεί, σύμφωνα με τους όρους της Συμπερίληψης (inclusion).

A2: Έντυπο Vs Ψηφιακό βιβλίο.

Λόγω της πανδημίας Covid – 19 , για λόγους υγειονομικής προστασίας τέθηκε πιο επιτακτικά η χρήση της νέας τεχνολογίας, μέσω της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης και του ψηφιακού βιβλίου (e – book), το οποίο , στις νέες γενιές (e – reader) , ιδιαίτερα από το 2000 και μετά απέκτησε μεγάλη δημοφιλία , καθώς από την οθόνη ενός κινητού ή tablet υπάρχει πρόσβαση σε ανάγνωσμα της αρεσκείας μας, είτε δωρεάν, είτε με πληρωμή. Αναλυτικότερα, τα πλεονεκτήματα του ψηφιακού βιβλίου (16^ο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου, 2013) :

- Μηδενικό κόστος αναπαραγωγής,
- Ο αναγνώστης γλυτώνει το χρόνο που θα αναλώσει, για να προστρέξει στο φυσικό βιβλιοπωλείο
- Δεν καταλαμβάνει χώρο
- Είναι φιλικό προς το περιβάλλον, καθώς δεν καταναλώνεται χαρτί (αν και παράγονται βιβλία και από ανακυκλώσιμο χαρτί) και μελάνι.
- Διάφορα αναγνώσματα εμπεριέχουν οπτικοακουστικό υλικό
- Δίνεται η δυνατότητα αναγραφής κριτικής – σχολίων.
- Το e-book είναι, απολύτως, προσβάσιμο στα άτομα με αναπηρία (είτε προσωρινή , είτε μόνιμη).
- Ο ψηφιακός αναγνώστης έχει ταυτόχρονη πρόσβαση σε αναγνώσματα και πλατφόρμες σύγκρισης των πληροφοριών (Jamali et al, 2008).
- Η άμεση πρόσβαση σε αναγνώσματα, μέσω υπολογιστή καλλιεργεί περισσότερο την ανάγκη για διάβασμα, ιδιαίτερα σε ανθρώπους που δεν είχαν εντάξει, στο παρελθόν την ανάγνωση του βιβλίου, στον ελεύθερο χρόνο.

Μειονεκτήματα του e – book που θα μπορούσαν να παρατεθούν:

- Η μείωση παραγωγής έντυπων βιβλίων μπορεί να σημάνει την περιστολή θέσεων εργασίας, άρα μία πιθανή ανθρωπιστική – εργασιακή κρίση.
- Το έντυπο βιβλίο είναι πιο εύκολο στη χρήση του. Το e-book απαιτεί εξοπλισμό, του οποίου η αγορά είναι δαπανηρή.

- Σε περίπτωση διακοπής ρεύματος, αν ο χρήστης δεν μπορεί να φορτίσει το κινητό ή τη συσκευή του, δεν μπορεί να έχει πρόσβαση στο ψηφιακό βιβλίο. Αντιθέτως, το έντυπο ανάγνωσμα μπορεί να μελετηθεί, ανά πάσα στιγμή.
- Η αναπαραγωγή του e – book, ειδικά σε σύνταξη ακαδημαϊκών εργασιών «αποπροσανατολίζει» τον αναγνώστη και είναι δυνατόν να προβεί σε λογοκλοπή. Ωστόσο, η ψηφιακή τεχνολογία έχει εξελίξει μεθόδους προστασίας από λογοκλοπή και κατοχύρωσης πνευματικών δικαιωμάτων των δημιουργών.
- Η χρήση του έντυπου βιβλίου παρέχει την ασφάλεια και τη σιγουριά μιας εγκυρότερης πηγής. Η χρήση ενός e -book που δεν είναι γνωστό και είναι άμεσα διαθέσιμο , δε σημαίνει ότι αποτελεί και αξιόπιστη πληροφόρηση. Στο σημείο αυτό διακρίνουμε και τον πρώτο «αποκλεισμό» αναγνωστών ή μελετητών σε έγκυρες πηγές πληροφόρησης. Συνήθως, οι ακαδημαϊκοί συγγραφείς, όπως το εκπαιδευτικό προσωπικό στα πανεπιστήμια , έχουν πρόσβαση σε σημαντικές μελέτες, γεγονός που δε συμβαίνει με τους απλούς μελετητές, οι οποίοι, προκειμένου να «ανεβάσουν» ένα κείμενο από γνωσμένου κύρους συντάκτες, χρειάζεται να καταβάλουν κάποια αμοιβή.
- Από αναγνώστες που στο παρελθόν αγόραζαν έντυπα βιβλία, η χρήση των e-book, δεν τους διευκολύνει, καθώς δεν μπορούν να κρατούν σημειώσεις ή να υπογραμμίζουν τα σημεία του κειμένου, που θεωρούν σημαντικά, αν και η τεχνολογία έχει εξελιχθεί και μπορεί πλέον ο αναγνώστης να «μαρκάρει» τα σημαντικά σημεία ενός κειμένου. Αν ρωτηθεί , βέβαια παλαιότερος αναγνώστης, το ξεφύλλισμα του έντυπου βιβλίου και η μυρωδιά του χαρτιού είναι στοιχεία γι' αυτόν, δελεαστικά. (Palsdottir, 2019).

A3: Διάρθρωση της πτυχιακής εργασίας.

Στο παρόν πόνημα θα επιχειρηθεί:

- α) ιστορική αναδρομή της σύστασης βιβλιοθηκών, παγκοσμίως και στη συνέχεια πιο συγκεκριμένη αναφορά στην ίδρυση βιβλιοθηκών στην Ελλάδα.
- β) αναφορά σε παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες του εξωτερικού σε 2 βιβλιοθήκες των ΗΠΑ, 1 βιβλιοθήκη της Γερμανίας, 1 θεματική βιβλιοθήκη στη Σιγκαπούρη και τέλος, αναφορά σε κεντρική βιβλιοθήκη στη Φινλανδία.
- γ) Ιστορική αναδρομή στις παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα (ίδρυση της πρώτης βιβλιοθήκης, το 1978) και αναφορά στις αντίστοιχες βιβλιοθήκες της σημερινής, όμως εποχής, όπως αναφέρονται στο Δίκτυο Βιβλιοθηκών &

δ) συμπεράσματα – προτάσεις. Σύγκριση του τρόπου λειτουργίας των παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, με τις αντίστοιχες βιβλιοθήκες του εξωτερικού . Τέλος, ο τρόπος λειτουργίας των παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης και της πανδημίας COVID -19 και πιθανοί τρόποι βελτίωσης της αξιοποίησής τους.

B. Ιστορική αναδρομή

B.1. Η διαδικασία φύλαξης αρχείου, διεθνώς.

Η βιβλιοθήκη ως χώρος φύλαξης γραπτών κειμένων άνηκε αρχικά σε ανακτορικά συγκροτήματα (Στάικος, 2020). Γι' αυτό και η ονομασία της ήταν «αρχείο», δηλ. ο «χώρος του άρχοντα». Επίσης βιβλιοθήκες υπήρχαν και στους ιερατικούς χώρους. Το βιβλίο επειδή θεωρούνταν συστατικό στοιχείο της εκπαίδευσης, κρίθηκε αναγκαίο να φυλάσσεται σε ειδικό χώρο, προκειμένου να προστατεύεται. Επιπροσθέτως, η γνώση ενίσχυε την εξουσία του ηγέτη.

Οι πρώτες βιβλιοθήκες ανάγονται , στο 3.000 π.Χ., στη χώρα της Μεσοποταμίας (Anatolia elementary school, 2022) . Στην αρχή οι άνθρωποι χρησιμοποιούσαν φυσικά υλικά για το σχηματισμό γραφής, όπως η πέτρα. Αργότερα, με την τέχνη της κεραμικής , τα κείμενα της εποχής γράφονταν σε πήλινες πλάκες. Μην ξεχνάμε ότι και οι πρώτες παραστάσεις της καθημερινότητας των τότε κοινωνιών ήταν σπηλαιογραφίες. Σ' αυτές, λοιπόν, τις πλάκες καταγράφονταν οι εμπορικές συναλλαγές και οι διάφορες νομοθεσίες της περιόδου. Χαρακτηριστικό και γνωστό παράδειγμα , περισσότερο θρησκευτικού χαρακτήρα, είναι οι 10 εντολές , που υπαγόρευσε ο Θεός στο Μωσή. Στις πλάκες αυτές γράφονταν ιστορίες, κυρίως μυθικού περιεχομένου, προκειμένου να διατηρηθεί η παράδοση. Σ' ένα παλάτι σε μια πόλη, με το όνομα Elba, λίγο έξω από τη σημερινή Δαμασκό (Σεμερτζάκη, 2006) στη Συρία ανακαλύφθηκε το αρχείο του βασιλικού παλατιού (2300-2250 π.Χ.). Πρόκειται για αρχείο στο οποίο καταγράφονταν οι διοικητικές εργασίες του βασιλείου. Πιθανές απογραφές πληθυσμού, καταγραφές γης (κάτι σαν το σημερινό κτηματολόγιο) , καθώς επίσης και τα ζώα που χρησιμοποιούνταν για τις γεωργικές δραστηριότητες. Το 2000 π.Χ. οι Σουμέριοι (στην περιοχή της Μεσοποταμίας) εφηύραν τη σφηνοειδή γραφή. Αυτό σημαίνει ότι επειδή, ήταν δύσκολο πάνω σε πέτρινες πλάκες να σχηματίζονται καμπύλες, ο γραφικός χαρακτήρας αποτελούνταν από κάθετες και οριζόντιες γραμμές:

Εικόνα 1

την τότε βιβλιοθήκη των Σουμερίων βρέθηκε το έπος του Gilgamesh και το έπος της Δημιουργίας ή «Ενούμα Ελίσ» : το πρώτο έργο εξιστορεί τη φιλική σχέση του βασιλιά της Βαβυλωνίας Giglamesh, μ' ένα ημιάγριο άνθρωπο, με τον οποίο αναλαμβάνουν ριψοκίνδυνες αποστολές (ex – amaxis, 2013). Το δεύτερο έργο εξιστορεί τη δημιουργία του κόσμου, η οποία προήλθε από τον πόλεμο ανάμεσα στους θεούς (users.sch.gr., XX). Η διατήρηση (Λυχναρά, 2017) αυτών των επών οφείλεται στο βασιλιά Ασουμπαρνιπάλ ή αλλιώς Σαρδανάπαλος (θεωρούνταν μορφωμένος βασιλιάς, αλλά τον χαρακτήριζε ο έκλυτος βίος. Γι' αυτό και, όταν αποκαλούμε κάποιο «σαρδανάπαλο», ορίζουμε μία προσωπικότητα, με παρορμητικότητα και απερισκεψία).

Στην Αίγυπτο, παρά το γεγονός ότι επρόκειτο για ένα λαό με σπουδαίες ανακαλύψεις στο ενεργητικό του, οι ειδικοί αναφέρουν ότι δεν υφίστανται μαρτυρίες για βιβλιοθήκες. Στις ανασκαφές, σ' ένα κτήριο βρέθηκε μια βιβλιοθήκη, με τον τίτλο «ψυχής ιατρείον» (Σεμερτζάκη, 2006). Αργότερα, τον τίτλο «Ψυχής Ιατρείον» το συναντάμε στη βιβλιοθήκη της περιφέρειας Abbey του St Gallen, στην Ελβετία. Πρόκειται για ένα χώρο ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής, ο οποίος προστατεύεται από την Unesco. Η είσοδος στους επισκέπτες επιτρέπεται, με την υπόδηση ειδικών παπουτσιών, που δε φθείρουν το πάτωμα (Ζήση, 2019).

Όπως αντιλαμβάνεται κάποιος οι πλάκες από πέτρα ή από πηλό δεν ήταν πρακτικές, καθώς θα ήταν δύσκολα μεταφερόμενες και με τη χρήση της σφηνοειδούς γραφής, δε θα μπορούσε ο συγγραφέας της εποχής να γράψει με την απαιτούμενη ταχύτητα. Χρειάζονταν κάτι ελαφρύτερο, όπως το χαρτί. Αργότερα εμφανίστηκε ο πάπυρος, στην Αίγυπτο, του οποίου η πρώτη ύλη ήταν τα καλάμια. Ο πάπυρος πχ ήταν ελαφρύτερος από την πέτρα, μπορούσε να κατασκευαστεί και να μεταφερθεί ευκολότερα, άρα και η αποθήκευσή του ήταν ευχερέστερη, καθώς ήταν λεπτότερος και δεν καταλάμβανε τόσο χώρο, όσο μία πέτρινη πλάκα.

Ο προάγγελος του χαρτιού, «τάπα», εικάζεται ότι ανακαλύφθηκε στην Ταϊβάν, το 4.300πΧ (Βλέσσας & Μαλακού, XX).

Το 105 μΧ θεωρείται η επίσημη χρονολογία χρήσης του χαρτιού και διάδοσής του στην Κινέζικη αυτοκρατορία (Βλέσσας & Μαλακού, XX). Σταδιακά, το χαρτί διαδίδεται στις χώρες της Ασίας, ενώ στη συνέχεια καταλήγει στην ευρωπαϊκή ήπειρο, χάρη στα μακροχρόνια ταξίδια των θαλασσοπόρων και των εξερευνητών της γηραιάς ηπείρου.

B. 2. Οι βιβλιοθήκες κατά το Μεσαίωνα

Ο Μεσαίωνας, ως "σκοτεινή εποχή" καλύπτει μία μακρά περίοδο της ιστορίας του κόσμου. Πρόκειται για 1000 περίπου, χρόνια (από το 500 – 1500 περίπου, μ. Χ), όπου υπάρχουν γραπτές μαρτυρίες για συνεχείς πολέμους και αντίσταση σε οποιαδήποτε διαδικασία προωθούσε των εκπολιτισμό των λαών. Οι περισσότεροι άνθρωποι της εποχής ήταν αναλφάβητοι και ειδικά τα πρώτα χρόνια του Μεσαίωνα ακόμη και οι ευγενείς δε θεωρούνταν , ιδιαίτερα μορφωμένοι. Το γεγονός, όμως, ότι χαρακτηρίζεται «σκοτεινή περίοδος» δε σημαίνει ότι δεν υπήρχε πολιτιστική εξέλιξη. Η θρησκεία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σ' αυτό. Οι μοναχοί των μοναστηριών ενασχολούνταν με τα βιβλία, τα οποία τα αντέγραφαν, γιατί δεν είχε ανακαλυφθεί ακόμα η τυπογραφία. Η αντιγραφή αυτών των χειρόγραφων εξελίχθηκε σε σπουδαία τέχνη, αν αναλογιστεί κάποιος ότι η αντιγραφή των βιβλίων δε γίνονταν με ευκολία. Οι πρώτες αντιγραφές ήταν αποτυχημένες, καθώς δεν υπήρχε εξοικείωση με τη χρήση του μελανιού. Κατά συνέπεια, τα πρώτα κείμενα από αντιγραφή θα ήταν, το λιγότερο, δυσανάγνωστα. Στη συνέχεια, η αντιγραφή εξελίχθηκε. Χρησιμοποιούσαν χρωματιστά μελάνια ή ακόμη και χρυσά, και τα βιβλία στολίζονταν με πολύτιμους λίθους. Η γραφή δε , ήταν καλλιγραφική. Αντιλαμβάνεται, λοιπόν, κανείς ότι η αγορά βιβλίων δε θα ήταν προσβάσιμη για τις χαμηλές κοινωνικές τάξεις της εποχής, όπως οι ακτήμονες. Οι μοναχοί μετέφραζαν κείμενα από τα αρχαία ελληνικά στα λατινικά ή και αντίστροφα. Οι διάφοροι θαλασσοπόροι - εξερευνητές – έμποροι (πχ Μάρκο Πόλο) μετέφεραν κείμενα στην Ευρώπη. Έτσι Ευρωπαίοι λόγιοι και Άραβες ουσιαστικά "αντάλλασσαν" και μετέφραζαν βιβλία, μέσω των εμπορικών συναλλαγών. Μην ξεχνάμε εξάλλου, ότι στην Ασία (Κίνα) ανακαλύφθηκε το χαρτί). Αρχικά, η «γηραιά ήπειρος» προσπαθούσε να προμηθευτεί χαρτί από την Αίγυπτο, η οποία αρνούνταν να το εξάγει (Dominicana Vol. 7. No 2, XX).

Εικόνα βιβλίου την περίοδο του Μεσαίωνα

Η ανάγνωση των βιβλίων εκείνη την περίοδο γίνονταν με ιδιαίτερη προσοχή, με τη χρήση ειδικού γαντιού. Σταδιακά, τα βιβλία άρχισαν να εξαπλώνονται σε ανθρώπους – εκπροσώπους πολιτικής αρχής. Η απόκτηση των βιβλίων μετέφερε τις βιβλιοθήκες από τα μοναστήρια, σε χώρους με μεγαλύτερη προσβασιμότητα και επισκεψιμότητα. Οι σταυροφορίες, η ίδρυση πανεπιστημίων, με την παρουσία διανοούμενων, όπως ο Θωμάς ο Ακινάτης, ο Άγιος Αυγουστίνος, ο Πέτρος Αβελάρδος προϋπόθεταν τη σύσταση βιβλιοθηκών, για τη διάδοση της παιδείας, η οποία ήταν ιδιωτική. Η απόκτηση γνώσεων αποτελούσε ακριβή υπόθεση.

Η εξερεύνηση και ανακάλυψη νέων κόσμων, όπως της Αμερικής από τον Κολόμβο και ο εποικισμός τους από αξιωματούχους ευρωπαίους, προκάλεσε ένα άτυπο «ανταγωνισμό», ανάμεσα στη «Γηραιά ήπειρο» και τα νέα εδάφη. Οι επόμενες γενιές των αξιωματούχων, στη Νέα Ήπειρο, όπως η Αμερική, διεκδίκησαν, δυναμικά την πρόσβασή τους στην εκπαίδευση και συνεπώς ο πολιτιστικός ανταγωνισμός επεκτάθηκε σε βιβλιοθήκες, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν και για τον εκπολιτισμό των ιθαγενών.

B3. Βιβλιοθήκες κατά την Αναγέννηση και το Διαφωτισμό.

Η ανάγκη διάδοσης των γραμμάτων και της εκπαίδευσης σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού, χρειάστηκε ταχύτερους ρυθμούς. Η λύση ήρθε το 1448, από ένα γερμανό σιδηρουργό, το Γουτεμβέργιο.

Τα κινητά γράμματα που χρησιμοποιούσε ο Γουτεμβέργιος

Η συσκευή που εφηύρε ο Γουτεμβέργιος αποτελούνταν από κινητές μεταλλικές σφραγίδες γραμμάτων, πρέσα και φυσικά χαρτί για την εκτύπωση των βιβλίων (Gutenberg Gesselschaft, XX).

Η διάδοση των βιβλιοθηκών συνέπεσε με καλλιτεχνική, πολιτιστική άνθηση και πολιτικό μετασχηματισμό. Παρατηρείται εκκοσμίκευση των κοινωνιών. Οι κοινότητες αμφισβητούν την εξουσία του απόλυτου μονάρχη (“Divine right of King” – θεϊκό δικαίωμα του Βασιλιά). Ο T. Hobbes, ο J. Locke και αργότερα ο J.J. Rousseau έθεσαν το δικαίωμα του λαού για τη λήψη αποφάσεων. Ο Hobbes συνέγραψε το «Λεβιάθαν», τον άρχοντα τον οποίο οι πολίτες θα εμπιστεύονταν και θα του ανέθεταν την εξουσία, ο Locke εκδίδει το Κοινωνικό Συμβόλαιο, προάγγελο των συνταγμάτων, σύμφωνα με το οποίο, η κυβέρνηση πρέπει να υπακούει στους νόμους. Ο Rousseau διακήρυξε τη «γενική θέληση» (“volonte generale”) η οποία είναι ισχυρότερη από τη «θέληση όλων» (“volonte de tous”). Στη γενική θέληση του λαού συμφωνούν όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ενώ στη θέληση όλων, μπορεί να προκύψουν διαφωνίες. Πάντως, οι πολίτες είναι κυρίαρχοι και ενεργείς στην άσκηση πολιτικής εξουσίας (Κουσκουβέλης, 1997).

Η διεκδίκηση δικαιωμάτων εδράζονταν και στη γενίκευση της παιδείας, με την προσβασιμότητα στο βιβλίο, που φυλάσσονταν στις βιβλιοθήκες. Η διακήρυξη των ιδεών δεν μπορούσε να συμβεί, χωρίς την τεχνολογική εξέλιξη, η οποία θα επέτρεπε τη γρήγορη αναπαραγωγή συγγραμμάτων.

B4. Οι βιβλιοθήκες κατά τη βιομηχανική επανάσταση. Πιθανή γένεση των παιδικών βιβλιοθηκών.

Η ανάδυση της αστικής τάξης, μέσω αρχικά των εμπορικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων και αργότερα, με την έλευση της βιομηχανικής επανάστασης ήταν αποτέλεσμα πολιτικών δραστηριοτήτων. Οι κοινωνίες σταδιακά γίνονταν πιο ανθρωποκεντρικές. Οι υποτιθέμενες κατώτερες τάξεις ξεκίνησαν να διεκδικούν τα δικαιώματά τους, εξ αιτίας της καταπίεσης που υφίσταντο. Επιπλέον, η σταδιακή εξέλιξη των βιομηχανιών, χρειάζονταν εξειδικευμένα στελέχη λειτουργίας του. Αποτέλεσμα των πολιτικών και τεχνολογικών εξελίξεων ήταν η διάδοση της παιδείας στις πλατιές μάζες. Ένα από τα συστατικά στοιχεία της παιδείας είναι οι βιβλιοθήκες, οι οποίες σε Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ αποκτούν δημόσιο χαρακτήρα. Οι δημόσιες βιβλιοθήκες από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα και μετά δεν ήταν κάτι δεδομένο, γι' αυτό και η περίπτωση αυτή αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς οι δύο προαναφερόμενες χώρες αποτελούν τη «μήτρα» του καπιταλισμού (Sturges, 1994).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο το 1850 ψηφίστηκε, κατόπιν ενεργειών μέρους του κοινοβουλίου, ο Νόμος των Δημοσίων Βιβλιοθηκών. Ο εκπρόσωπος της πρότασης τόνισε ότι όσο σημαντική είναι η πρόσβαση στη βιβλιοθήκη για ένα κληρικό, πολιτικό ή επιστήμονα, άλλο τόσο απαραίτητη είναι για τον ανεκπαιδευτο ή τον ημιμαθή. Στις ΗΠΑ, η καθιέρωση των δημόσιων βιβλιοθηκών δεν εφαρμόστηκε σε όλες τις περιοχές ταυτόχρονα. Ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε κοινότητας, αποφασίζονταν, χωρίς νομοθετική παρέμβαση, η εθελοντική καταβολή φόρων για τη συντήρηση των χώρων βιβλιοθήκης, προκειμένου να υπάρχει μαζικότερη πρόσβαση. Το 1850, θεωρείται η χρονιά «εκδημοκρατισμού» της διάθεσης των βιβλίων. Η ίδρυση δημοσίων βιβλιοθηκών συμπάρεσυρε τη μείωση του κόστους των βιβλίων και των εφημερίδων στην αγορά. Οι εκδοτικοί οίκοι βέβαια διχάστηκαν, όπως συνήθως συμβαίνει σε κάθε καινοτόμα ιδέα: οι συντηρητικοί εκδοτικοί οίκοι προωθούσαν καινούργιες ιδέες, με υψηλό κόστος, ενώ οι πιο ευέλικτες εταιρείες είχαν αναλάβει την επανέκδοση έργων, σε χαμηλή τιμή.

Εφημερίδες προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα

Υπολογίζεται ότι μεταξύ των ετών 1850 -1900, πιθανώς να τέθηκαν οι πρώτες βάσεις για τη γένεση των παιδικών βιβλιοθηκών. Ωστόσο, η παιδική ηλικία δεν έχαιρε της καλύτερης αντιμετώπισης εκείνη τη χρονική περίοδο. Η εγκατάλειψη των αγροτικών περιοχών, με μετακίνηση του πληθυσμού στα αστικά κέντρα, επέφερε φτώχεια, άσχημες συνθήκες υγιεινής και χιλιάδες περιστατικά παιδικής κακοποίησης. Πολλά παιδιά κατέληγαν σε ιδρύματα. Προς το τέλος του 19^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε μείωση του πληθυσμού κάτω των 20 ετών και αντίστοιχη αύξηση των παιδιών και εφήβων, μεταξύ 10 έως 14 ετών (Lopez, 1976).

Σε περιοχές των ΗΠΑ υπήρχαν κάποιες μικρές βιβλιοθήκες για παιδιά άνω των 12 ετών (Sayers, XX), που ήθελαν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους. Οι συγκεκριμένες βιβλιοθήκες περιείχαν βιβλία, κυρίως, θρησκευτικού περιεχομένου. Σε κάποια δημόσια σχολεία δίνονταν το δικαίωμα στους μαθητές με την καλύτερη συμπεριφορά και σχολικές επιδόσεις να έχουν πρόσβαση σε μικρές βιβλιοθήκες. Και στην περίπτωση των παιδιών, η βιβλιοθήκη ήταν προνόμιο και όχι δικαίωμα. Επιπροσθέτως, οι υπάρχουσες βιβλιοθήκες για παιδιά βασίζονταν στην φιλανθρωπία εύπορων πολιτών. Το 1876, με την ίδρυση της Αμερικάνικης Ένωσης Βιβλιοθηκών, τέθηκε το ζήτημα της πρόσβασης των νέων στις βιβλιοθήκες. Σε σχετική εισήγηση αναφέρονταν ότι: «*η έλλειψη εκτίμησης - αξιολόγησης των πολιτιστικών αναγκών των νέων, αποτελεί ένα από τα πιο μελανά σημεία της παγκόσμιας ιστορίας. Οι βιβλιοθήκες θ' αποτύχουν εφόσον αποκλείσουν τη νεότητα από τους θησαυρούς της γνώσης*». (Fenwick, 1976).

Σταδιακά, μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, ενώ παιδιά και ενήλικες περιφέρονταν στους ίδιους χώρους, προέκυψε η ιδέα τα νεαρά άτομα να έχουν τους δικούς τους ιδιαίτερους χώρους, με την καθοδήγηση ενός σωστά ενημερωμένου βιβλιοθηκάριου. Η συγκεκριμένη ιδέα υλοποιήθηκε , σχεδόν 20 χρόνια μετά (1897) από την πρόταση

για πρόσβαση των παιδιών στις δημόσιες βιβλιοθήκες. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα , οι ιθύνοντες των βιβλιοθηκών, με την τακτική της δοκιμής και του λάθους, διαμορφώθηκαν οι ειδικοί χώροι για παιδιά. Σταδιακά, οι μαθητές άρχισαν να δανείζονται αναγνώσματα, χωρίς τη συναίνεση του οικογενειακού περιβάλλοντος. Σε κάποιες βιβλιοθήκες τα παιδιά , πριν την εγγραφή τους, διάβαζαν ένα είδος όρκου, που αφορούσε τον τρόπο χρήσης των βιβλίων. Στη συνέχεια, στις μικρότερες ηλικίες, οι βιβλιοθήκες για τα παιδιά άρχισαν να αποκτούν παιδαγωγικό και πιο ενδιαφέροντα, για τις μικρότερες ηλικίες χαρακτήρα, όπως η δραματοποίηση των παραμυθιών.

B5:Το βιβλίο στον Ελλαδικό χώρο.

Στον Ελλαδικό χώρο η ύπαρξη αρχαιικού υλικού - βιβλιοθήκης (Στάικος, 2020) συναντάται την περίοδο της ακμής του Μυκηναϊκού και του Μινωικού πολιτισμού. Το 1950, στις ανασκαφές της Κνωσσού βρέθηκαν πινακίδες γραμμένες στη γραμμική γραφή Β, την παλαιότερη ελληνική γραφή. Ο Michael Ventris ήταν ο επιστήμονας που αποκρυπτογράφησε τη γραφή, το 1953 και αποκάλυψε ότι οι πλάκες περιείχαν εμπορικές και οικονομικές συναλλαγές, όπως, κτήση γης, θρησκευτικές προσφορές & απογραφές, ενώ δε βρέθηκαν θέματα που να καταπιάνονται με τη λογοτεχνία. Πιθανολογείται ότι η λογοτεχνία, ποιήματα ή μυθιστορηματικά θέματα της εποχής, ίσως να διαδίδονταν προφορικά.

Για τις εμπορικές συναλλαγές χρησιμοποιούνταν η γραμμική Β , ενώ για τις δραστηριότητες της εποχής, συνομιλίες της καθημερινότητας, γίνονταν χρήση της γραμμικής Α. Ωστόσο, η γραμμική Α, μέχρι σήμερα δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί.

Στοιχεία της Γραμμικής Α

Πλάκα με Γραμμική Β

Στις Μυκήνες και στην Πύλο, οι οποίες αποτελούσαν διαφορετικά βασίλεια, οι αρχαιολόγοι βρήκαν πήλινες επιγραφές σε διάφορους χώρους των ανακτόρων. Επίσης βρέθηκαν αντίστοιχα γραπτά ευρήματα σε πήλινα πιθάρια, γεγονός που υποδηλώνει ότι επρόκειτο για σημαντικά αρχεία, τα οποία φυλάσσονταν σε σημεία, που να μην υπάρχει πρόσβαση στον οποιονδήποτε. Στα ανάκτορα της Κνωσσού, οι αρχαιακές πλάκες βρέθηκαν διάσπαρτες. Το γεγονός αυτό συνηγορεί με τη θεωρία της καταστροφής του Μινωικού πολιτισμού από σεισμό, εξ' αιτίας της έκρηξης του ηφαιστείου της Σαντορίνης και της πυρκαγιάς, που πιθανολογείται ότι ακολούθησε (πιθανώς και κάποιο είδος «τσουνάμι»).

Στην Πύλο οι πινακίδες που βρέθηκαν, είχαν αναφορές, με διοικητικό περιεχόμενο, όπως στοιχεία απογραφής και στρατιωτικές στατιστικές. Αντίστοιχο υλικό βρέθηκε και σε σπίτια, αποδεικνύοντας ότι οι κάτοχοί τους ήταν εξοικειωμένοι με εμπορικές συναλλαγές. Προφανώς, πρόκειται για ανθρώπους που ανήκαν σε υψηλές εισοδηματικές τάξεις της εποχής. Εξάλλου το εμπόριο, προϋπέθετε, τουλάχιστον στοιχειώδη γνώση γραφής και ανάγνωσης.

Η Ιλιάδα και η Οδύσσεια ήταν τα πρώτα βιβλία που γράφτηκαν, πρώτα στον ελλαδικό χώρο, αλλά και γενικότερα σε ολόκληρο το δυτικό κόσμο. Στα μέσα του 8ου αι. π.Χ. υπολογίζεται ότι από τους Φοίνικες, ο ελληνικός πολιτισμός «δανείστηκε» το αλφάβητό τους, προσαρμοζόμενο, στις δικές τους γλωσσικές ιδιαιτερότητες. Πριν διδαχθεί το ελληνικό αλφάβητο, τα ομηρικά έπη, μέχρι να καταγραφούν, διαδίδονταν προφορικά, από τους ραψωδούς και αοιδούς. Μπορούμε να υποθέσουμε ότι η προφορική διάδοση της ιστορίας από στόμα σε στόμα, θα πρέπει να επέφερε κάποιες αλλοιώσεις, στα άσματα ή στις προφορικές αφηγήσεις. Όπως έλεγαν και οι Λατίνοι: “scripta manent, verba volent” (“τα γραπτά μένουν, τα λόγια πετούν, χάνονται”)

Ο Αριστοτέλης, ίδρυσε βιβλιοθήκη, με σκοπό τη διατήρηση των προσωπικών του έργων, καθώς και των μαθητών του.

Η Αθήνα, κατά το “χρυσούν αιώνα του Περικλεούς” αποτελούσε το επίκεντρο της πολιτιστικής ζωής του λεγόμενου, ελλαδικού χώρου. Παρατηρείται λογοτεχνική παραγωγή και δημιουργία τραγωδιών και κωμωδιών, με εξέχουσες μορφές τον Αισχύλο, Σοφοκλή και Ευριπίδη και του Αριστοφάνη. Εκείνη την περίοδο υπήρχε η δυνατότητα αντιγραφής των έργων, γεγονός σημαντικό για τη διατήρησή τους, στο πέρασμα του χρόνου.

Ο αρχαιότερος ελληνικός πάπυρος είναι του Δερβενίου έξω από τη Θεσσαλονίκη που βρέθηκε το 1960 (4ος αι). Πρόκειται για ένα τμήμα παπύρου, φυλασσόμενο σε κύλινδρο, το οποίο υπήρχε σε τάφο ευγενή, σύμφωνα με τους αρχαιολόγους. Οι ερευνητές κατόπιν μελέτης, διαπίστωσαν ότι επρόκειτο για ερμηνεία ενός ποιήματος, με θεογονικό περιεχόμενο . Το συγκεκριμένο εύρημα ανήκει στο πρόγραμμα της UNESCO, «Μνήμη του Κόσμου» (Μυρτσιώτη, 2006).

Σύμφωνα με τον Aulus Gelius (Ρωμαίος συγγραφέας, ο οποίος έχει μείνει γνωστός για τη συγγραφή του έργου «Αττικές Νύκτες»), η Αθήνα είχε δημόσια βιβλιοθήκη γύρω στο 560 π.Χ. η οποία συστήθηκε κατά τη διακυβέρνηση του τυράννου Πεισίστρατου , ο οποίος είχε στη συλλογή του διάφορα έργα, τα οποία δώρισε , για τη δημιουργία της βιβλιοθήκης, η οποία αναφέρεται. Για την ιστορία, η τυραννία του Πεισίστρατου θεωρήθηκε πιο δημοκρατική. Επρόκειτο για άνθρωπο με ευφράδεια λόγου, που μπορούσε να εγείρει τα συναισθήματα των Αθηναίων (Χειμωνάς, 2006).

Η κατοχή της γνώσης αποτελούσε ζητούμενο και ήταν ένα από τα συστατικά άσκησης εξουσίας και επιβολής. Η βιβλιοθήκη της πόλης - κράτους της Αθήνας φαίνεται ότι ήταν πολύ σημαντική, καθώς , στην κατάληψή της από τον Ξέρξη, οι Πέρσες μετέφεραν το αρχαιακό υλικό στη χώρα τους. Ο Σέλευκος , ένας από τους διαδόχους του Μ. Αλεξάνδρου, σε εκστρατεία του στην Ασία, επανάφερε, την «κλεμμένη βιβλιοθήκη των Αθηνών».

Πολιτιστική δραστηριότητα παρατηρείται και σε άλλες περιοχές του ελλαδικού χώρου. Τον 6ο αι. π.Χ. ανακαλύπτεται στη Σάμο, βιβλιοθήκη, όχι σε πήλινες πλάκες, αλλά σε κυλίνδρους από Πάπυρο. Η βιβλιοθήκη της Σάμου, η οποία συστήθηκε από τον Πολυκράτη, το Σάμιο αποτελούνταν από έργα των φιλοσόφων της Ελεατικής Σχολής. Αφού αναφερόμαστε στις βιβλιοθήκες, δηλ. στη γνώση, είναι σκόπιμο ν' αναφέρουμε ότι η Ελεατική Σχολή έλαβε το όνομά της από την Ελέα της Κ. Ιταλίας, περιοχή από την οποία κατάγονταν οι τρεις κυριότεροι εκπρόσωποί της: Παρμενίδης, Μέλισσος & Ζήνων. Η βασική της αρχή ήταν ότι η πραγματικότητα δε φθείρεται και δε μεταβάλλεται (Μαραγγιανού – Δερμούση, 1996).

Στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, (Συριδίου, 2021) η δυναστεία των Πτολεμαίων, ίδρυσε, τον 3^ο π.Χ. αιώνα, την μεγαλύτερη βιβλιοθήκη που υπήρχε μέχρι τότε, συγκεντρώνοντας βιβλία απ' όλα τα μέρη του κόσμου. Επρόκειτο για όραμα του Μ. Αλεξάνδρου και του δασκάλου του, Αριστοτέλη. Η βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας, υπολογίζεται ότι συγκέντρωνε , περί τους 200.000 κυλίνδρους παπύρων, αλλά

υπάρχει και ο υπολογισμός για 700.000 κυλίνδρους (Colossusproject.org., XX). Επιπλέον, υπήρχε και εκδοτική δραστηριότητα, καθώς η περίφημη βιβλιοθήκη είχε τη δυνατότητα να αναπαράγει παλιά έργα. Η αρχιτεκτονική της ήταν πρωτοποριακή για την εποχή της καθώς λέγεται ότι υπήρχε αστεροσκοπείο, ζωολογικός κήπος, καθώς και денτρόκηπος, ενώ οι επισκέπτες της μπορούσαν να φιλοξενηθούν σε ξενώνες της. Τα έργα που περιείχε ήταν οι σκέψεις των κλασικών φιλοσόφων, διάφορες επιστολές ή απλά σημειωματάρια και ξένη λογοτεχνία.

Σκίτσο για την εικόνα της Αρχαίας Βιβλιοθήκης

Αυτό το αξιομνημόνευτο έργο, λόγω της πληθώρας των συγγραμμάτων που συγκέντρωνε, για την εποχή, έμελλε να καταστραφεί από πυρκαγιά, για την πρόκληση της οποίας δεν υπάρχουν σαφείς μαρτυρίες. Μία πιθανή εξήγηση ήταν η εμφύλια διαμάχη ανάμεσα στον Ιούλιο Καίσαρα και το γαμπρό του Πομπήιο (είχε παντρευτεί την Ιουλία, κόρη του Καίσαρα η οποία απεβίωσε πριν το ξέσπασμα της σύγκρουσης, ανάμεσα στον πατέρα της και το σύζυγό της). Κατά τη διάρκεια της καταδίωξης του Πομπήιου από τον Ιούλιο Καίσαρα προς την Αίγυπτο, η συμπλοκή προκάλεσε πυρκαγιά, η οποία δε σταμάτησε στο λιμάνι, αλλά επεκτάθηκε προς την πόλη της Αλεξάνδρειας (Παπαδής, 2020).

Η κυριαρχία της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας συνέπεσε με πολιτιστική άνθηση και κατά συνέπεια διαφύλαξη της, μέσα από την ίδρυση βιβλιοθηκών. Συνήθως, η τελική κυριαρχία μιας ηγέτιδας δύναμης συνοδεύεται και με αντίστοιχη ανέλιξη στην παιδεία. Την εποχή εκείνη γράφανε ακόμη σε πατύρους ή πινακίδες αλειμμένες με κερί ή κονίαμα (πρόκειται για μείγμα άμμου και νερού, το οποίο αποτελεί ισχυρή συγκολλητική ουσία).

Όπως υπονοήθηκε και παραπάνω, στις βιβλιοθήκες και στην εκπαίδευση, αρχικά, είχαν πρόσβαση άνθρωποι με υψηλά εισοδήματα. Μάλιστα, η ύπαρξη σ' ένα σπίτι βιβλιοθήκης, αποτελούσε σύμβολο ανώτερης κοινωνικής τάξης. (Ακόμα και σήμερα,

στην Ελλάδα, είθισται οι εύποροι άνθρωποι, οι οποίοι μπορεί να μην έχουν αξιόλογες ακαδημαϊκές σπουδές, να διαθέτουν βιβλιοθήκη, με σπάνια και ακριβής έκδοσης βιβλία).

Στη νεότερη ιστορία , ιδρύθηκε η πρώτη βιβλιοθήκη του νέου ελληνικού κράτους η οποία ιδρύθηκε από τον κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια το 1828 στην Αίγινα (πρώτη πρωτεύουσα της Ελλάδας), όπου στεγάστηκε στο Ορφανοτροφείο του νησιού. Τα ορφανά παιδιά είχαν πρόσβαση σ' αυτήν . Το 1832, με διάταγμα η βιβλιοθήκη ονομάστηκε Δημόσια και ορίστηκε διευθυντής της ο Γ. Γεννάδιος, ο οποίος πρότεινε και τη μεταφορά της , το 1834 στην Αθήνα, έχοντας περίπου 8 χιλιάδες τόμους. Αρχικά τοποθετήθηκε στο Λουτρό της Αγοράς και αργότερα στην εκκλησία του Αγίου Ελευθερίου, στην πλατεία Μητροπόλεως. Το 1842 η βιβλιοθήκη, που είχε ήδη 15 χιλιάδες τόμους, ενώθηκε τοπικά και διοικητικά με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αθηνών, που είχε ιδρυθεί το 1837 -1838. Με βασιλικό διάταγμα του 1867 οι δύο βιβλιοθήκες συγχωνεύτηκαν σε μία, την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, η οποία το 1903 μεταφέρθηκε στο κτήριο που βρίσκεται σήμερα, στην οδό Πανεπιστημίου, το οποίο κατασκευάστηκε το 1888 με δωρεά των αδελφών Βαλλιάνου από την Κεφαλλονιά, σε σχέδια του Δανού αρχιτέκτονα Χάνσεν και με εκτελεστή του σχεδίου το Γερμανό Τσίλερ (Ο Τσίλερ ήταν εκτελεστής πολλών ιστορικών κτηρίων στο κέντρο της Αθήνας). Σταδιακά, με τη σύσταση κάθε ακαδημαϊκού , πολιτικού οργανισμού ή πανεπιστημίου δημιουργείται μία βιβλιοθήκη.

Γ. Ενδεικτική παρουσίαση παιδικών & εφηβικών βιβλιοθηκών στο εξωτερικό.

Γ.1. Η Διεθνής βιβλιοθήκη νέων στο Μόναχο (Internationale Jugendbibliothek), ένας χώρος που διδάσκει τις νέες γενιές για τα δεινά του πολέμου και για την αναγκαιότητα της ειρήνης.

Η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1949, 4 χρόνια μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ως «προάγγελος ειρήνης» (DW -Made for minds, 2019). Θεωρείται η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του είδους της, στον κόσμο. Η ίδρυση της βιβλιοθήκης στηρίχτηκε στην ιδέα ότι η Γερμανία είχε διδαχτεί από τα παθήματά της. Η ύπαρξη ενός πολιτιστικού χώρου ήταν μία ένδειξη του δημοκρατικού της μετασχηματισμού και της συμπερίληψης όλων των απόψεων και των θρησκευτικών και πολιτιστικών ομάδων. Για τη συγκρότηση της βιβλιοθήκης συνείσφεραν οι ΗΠΑ. Την ίδια περίοδο, η εβραϊκής καταγωγής συγγραφέας, J. Lerman, συνέταξε το έργο, «Η συνδιάσκεψη των ζώων» (“The Animal’ s Conference”). Στο συγκεκριμένο βιβλίο ξεδιπλώνεται μία ιστορία κυριαρχίας των παιδιών και των ζώων στον κόσμο, καθώς οι ενήλικες ήταν πια ανάξιοι εμπιστοσύνης διαχείρισης αυτής της εξουσίας.

Η βιβλιοθήκη του Μονάχου

Κάθε χρόνο, η Διεθνής Βιβλιοθήκη νέων , εκδίδει αναφορά για τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν.

Το 2022 (IJB, 2021) δημοσιεύτηκαν οι εκδηλώσεις της περασμένης χρονιάς, παρά την ύπαρξη της πανδημίας και την επιβολή κοινωνικής αποστασιοποίησης. Στη βιβλιοθήκη, κάθε καλοκαίρι διοργανώνεται το φεστιβάλ, με τίτλο «Άσπρα Κοράκια» (“White Ravens”). Κατά την εκδήλωση αυτή, μαζεύονται νέοι συγγραφείς, οι οποίοι θεωρούνται από τον οργανισμό της βιβλιοθήκης, ως οι πιο καινοτόμοι δημιουργοί παιδικών και εφηβικών έργων. Οι νέοι δημιουργοί εμφανίζονται και σε άλλους χώρους κοντά στη βιβλιοθήκη, όπως σχολεία ή μικρότερες βιβλιοθήκες. Επιπλέον διοργανώνονται εργαστήρια μελέτης, δημιουργικής γραφής. Λειτουργούν εργαστήρια

ενισχυτικής διδασκαλίας και καλλιτεχνικών μαθημάτων για παιδιά που προέρχονται από ευάλωτες οικογένειες, χαμηλής κοινωνικοοικονομικής θέσης ή παιδιά μεταναστών. Στο χώρο της βιβλιοθήκης λειτουργούν επίσης, σεμινάρια διασύνδεσης της σύγχρονης με την παλιά εποχή.

Η Διεθνής βιβλιοθήκη χορηγεί υποτροφίες σε νέους ερευνητές, απ' όλο τον κόσμο. Μάλιστα, διοργανώνονται εκδηλώσεις συναντήσεων των νεαρών επιστημόνων. Στην τελευταία της αναφορά, η βιβλιοθήκη αναγράφει τις δυσκολίες που αντιμετώπισε, με την έξαρση της πανδημίας. Γι' αυτό το λόγο, το 2021, οι συναντήσεις αυτές διενεργήθηκαν σε 2 φάσεις: α) αρχική συνάντηση των νεαρών επιστημόνων από χώρες τις Ευρώπης και β) μία δεύτερη συνάντηση των νέων, από άλλες ηπείρους.

Τα έμπειρα στελέχη της βιβλιοθήκης συμμετέχουν στην κριτική επιτροπή των βραβείων “ Strega” , για νέες και νέους συγγραφείς, ηλικίας από 11 έως 20 ετών. Μία πρωτότυπη, επίσης δραστηριότητα είναι οι περίφημες «λέσχες βιβλίων». Τα παιδιά με τους γονείς χωρίζονται σ' ομάδες και αναλαμβάνουν να μελετήσουν ένα λογοτεχνικό έργο. Στη συνέχεια, συζητούνται και παρουσιάζονται ιδέες δραματοποίησής του.

Η Διεθνής βιβλιοθήκη Νέων του Μονάχου διαδραματίζει κομβικό ρόλο στη διαπαιδαγώγηση και την ακαδημαϊκή εξέλιξη των παιδιών και νέων, σε όλο τον κόσμο. Διαρκώς, αναζητά ευκαιρίες παρουσίασης της σύγχρονης πολιτιστικής δράσης, ενώ ενθαρρύνει τη μάθηση, σε μαθητές που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα να την αποκτήσουν. Πρόκειται, δηλαδή για ένα οργανισμό που επιδιώκει οι νέες γενιές να αποκτούν καινούργιες πολιτιστικές παραστάσεις.

Γ.2. Η παιδική βιβλιοθήκη στη Σιγκαπούρη « Το δενδρόσπιτό μου» (“My Tree House”). Η φιλικότητα προς το περιβάλλον, στην πράξη.

Η παιδική βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 2013 (Li- Soh & Ni- Lo, 2013). Η δομή στεγάζεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της χώρας. Σε κεντρικό σημείο της βιβλιοθήκης βρίσκεται ένα υπερμέγεθες δέντρο, κατασκευασμένο από ανακυκλώσιμα υλικά. Η ιδέα της δημιουργίας του χώρου προήλθε από την ανάγκη, οι νεότερες γενιές να εκπαιδευτούν και να αποκτήσουν οικολογική συνείδηση. Το 70 % του κτηρίου αποτελείται από ανακυκλώσιμη ύλη. Οι μαθητές, ηλικίας από 6 – 12 ετών, μπαίνοντας στο χώρο, εξοικειώνονται με τη βιβλιογραφία με το περιβάλλον και με

έννοιες, όπως: «ανακύκλωση», «εξοικονόμηση ενέργειας» & «διαφύλαξη της φύσης».

Το ανακυκλώσιμο δέντρο στο “My Tree House”

Η βιβλιοθήκη (Little Day Out, 2013) περιέχει 180 ψηφιοποιημένα βιβλία, ενώ έχουν στηθεί «πράσινες γωνίες», στις οποίες τα παιδιά μπορούν να ασχοληθούν με ηλεκτρονικά παιχνίδια, με θέμα το περιβάλλον. Επίσης, υπάρχει μέρος, όπου τα διάφορα καιρικά φαινόμενα είναι οπτικοποιημένα. Ο χώρος αυτός ονομάζεται “Weather Stump”, δηλ. «ισχυρά καιρικά φαινόμενα».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και «Το δέντρο της γνώσης» (“The Knowledge Tree”). Πρόκειται για ένα τεράστιο διαδραστικό πίνακα, στον οποίο απεικονίζεται ένα δέντρο. Τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να υποβάλλουν ερωτήσεις, για το περιβάλλον και να λαμβάνουν απαντήσεις. Τέλος, το αναγνωστήριο αποτελεί ένα ευχάριστο και άνετο χώρο για τους λιλιπούτειους επισκέπτες, προκειμένου το διάβασμα να καταστεί μια ευχάριστη διαδικασία.

Γ.3 Charlotte Mecklenburg Library, στη Βόρεια Καρολίνα: «ο ναός της τεχνολογίας» (<https://www.cmlibrary.org>).

Ιδρύθηκε το 1956. Δεν πρόκειται για βιβλιοθήκη, μόνο για νέους ή παιδιά, αλλά έχει εναρμονιστεί με τις ανάγκες των νεαρότερων ηλικιών, που χρειάζονται ευχάριστους και τεχνολογικά εξοπλισμένους χώρους για μελέτη. Λόγω της πανδημίας, η βιβλιοθήκη έχει διοργανώσει εξ αποστάσεως δραστηριότητες. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες απευθύνονται στις ηλικίες, μέχρι 11 ετών, για ενισχυτική διδασκαλία. Για τους εφήβους (μεταξύ 12 – 18 ετών) εφαρμόζονται on line δραστηριότητες, που

βασίζονται στην α) στην κοινωνικοποίηση, όπως ομάδες βιβλίων, συγγραφικές ομάδες ή ομάδες παιχνιδιών και β) στην ακαδημαϊκή εξέλιξη, όπως ενημέρωση για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις ειδικότητες τις οποίες διδάσκουν. Στη συγκεκριμένη βιβλιοθήκη παρέχονται υπηρεσίες εργασιακής συμβουλευτικής.

Ο κυρίως χώρος της βιβλιοθήκης

Η ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για εξερεύνηση. Επίσης επιστρατεύει το χιούμορ, ελκυστικό στοιχείο για τις νεαρές ηλικίες. Υπάρχει μία προσωπογραφία του Σαίξπηρ, καθώς και η παράφραση «να διαβάζει κανείς ή να μη διαβάζει» (“To read or not to read”, σε αντιστοιχία με τη φράση, “To be or not to be”).

Αν ανατρέξει κάποιος στο ημερολόγιο δραστηριοτήτων της βιβλιοθήκης, μπορεί με την υποστήριξη των διαφόρων μέσων κοινωνικής δικτύωσης (FB, You Tube) να συμμετάσχει σε ομάδες εξάσκησης δεξιοτήτων, όπως ξένες γλώσσες, δραστηριότητες κατά των φυλετικών διαχωρισμών, δράσεις σχετιζόμενες με το περιβάλλον. Στο χώρο της βιβλιοθήκης λειτουργεί και θεατρική σκηνή, στην οποία ανεβαίνουν παραστάσεις, τις οποίες οι οικογένειες μπορούν να παρακολουθήσουν διαδικτυακά. Αν κάποιος πολίτης ενδιαφέρεται για φυσική επίσκεψη στη βιβλιοθήκη, στην πόλη Mecklenburg λειτουργούν διάφορα παραρτήματα της δομής. Η λειτουργία της βιβλιοθήκης στηρίζεται και στον εθελοντισμό. Υπάρχει εβδομάδα εθελοντισμού, η οποία λαμβάνει χώρα από τις 17 – 23 Απριλίου. Επειδή τα τελευταία δύο χρόνια, λόγω της πανδημίας, περιορίστηκαν οι φυσικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης και οι εθελοντές δεν μπόρεσαν να συνεισφέρουν, όσο θα ήθελαν, η δομή σκέφτηκε, μέσω της ιστοσελίδας να ευχαριστήσει τον κάθε εθελοντή, ξεχωριστά, αναρτώντας τη φωτογραφία του και γράφοντας από κάτω, ευχαριστώ. Αντιλαμβάνεται κανείς, ότι μία κίνηση αβρότητας και δημοσιοποίησης της προσφοράς των εθελοντών, ενθαρρύνει τη διάθεση για παροχή υποστήριξης, χωρίς ανταμοιβή, καθώς το άτομο

θεωρεί ότι αξιολογείται έμπρακτα η άμισθη εργασία που παρέχει και δεν αποτελεί αντικείμενο εκμετάλλευσης.

Γ4.Oodi Helsinki Central Library (Κεντρική βιβλιοθήκη Όντι, στο Ελσίνκι της Φινλανδίας).

Στο συγκεκριμένο χώρο λειτουργεί χώρος για τη μελέτη και την περαίωση εργασιών των νέων , κάτω των 29 ετών (Youth Space). Στόχος της βιβλιοθήκης είναι να υπάρχει ένα ασφαλές σημείο για τους νέους ανθρώπους, με αφορμή τη μελέτη, αλλά και την κοινωνικοποίησή τους.

Στο συγκεκριμένο χώρο διεξάγονται εισηγήσεις, σεμινάρια και παρέχεται αναψυχή, μέσω επιτραπέζιων παιχνιδιών.

Αν ανατρέξει κάποιος στο website της βιβλιοθήκης (<https://www.oodihelsinki.fi>) θα δει ότι υπάρχει κινηματογραφική αίθουσα, χώρος ακρόασης μουσικής , ο οποίος αποκαλείται Aura (δηλ. Αύρα), κουζίνα όπου παρέες μπορούν να μαγειρέψουν και να συζητήσουν, χώροι συναντήσεων ομάδων εκτός βιβλιοθήκης, αλλά και σκαλοπάτια για χαλάρωση (seating steps), όπου όποιος θέλει μπορεί να κάθεται , σαν να βρίσκεται στο σπίτι του και να διαβάζει το αγαπημένο του βιβλίο. Τους θερινούς μήνες υπάρχει μία τεράστια κυκλική βεράντα, η οποία ονομάζεται «μπαλκόνι των πολιτών» (citizen balcony) , χώρος που λειτουργεί ως αναγνωστήριο , καφετέρια ή χώρος συνάθροισης.

Η κεντρική βιβλιοθήκη είναι πλήρως εκσυγχρονισμένη. Υπάρχει δωμάτιο για video games, δωμάτιο για προσωπικές εργασίες, όπως ηχογράφηση ενός μουσικού κομματιού ή φωτογράφιση για τους εραστές ή τους επαγγελματίες της τέχνης. Για τις μικρότερες ηλικίες, κάτω των 12, υπάρχει ένα ευμέγεθες δωμάτιο ανάγνωσης ιστοριών. Η κεντρική βιβλιοθήκη έχει εξοπλιστεί με τρόπο που να διευκολύνει τα άτομα με κινητική αναπηρία. Επίσης, για τα άτομα με προβλήματα όρασης,

προκειμένου να κατευθυνθούν στο σημείο που θέλουν, ενεργοποιείται σύστημα καθοδήγησης (navigation system).

Δικαίως, το συγκεκριμένο συγκρότημα έχει χαρακτηριστεί, ως «ο παράδεισος των εραστών του βιβλίου» (Reith – Banks, 2018). Το 2016, η χώρα της Φινλανδίας, από τον ΟΗΕ, χαρακτηρίστηκε ως το πιο εγγράμματο κράτος, καθώς οι πολίτες του δανείζονται μεγάλο αριθμό βιβλίων, το χρόνο. Εξ αιτίας της οικονομικής κρίσης, ενώ σε άλλα κράτη έγιναν περικοπές στην παιδεία και στον πολιτισμό, η κυβέρνηση της Φινλανδίας ήταν η μοναδική που προχώρησε σε αυξήσεις στους παραπάνω τομείς. Οι βιβλιοθήκες της Φινλανδίας είναι η απεικόνιση της χώρας για την προώθηση της παιδείας. Οι βιβλιοθήκες δεν αποτελούν μόνο μέρος καλλιέργειας της φιλαναγνωσίας. Είναι πολύχωροι που συνδυάζουν διάφορες δραστηριότητες: ανάγνωση, υλοποίηση εργασιών, κοινωνικοποίηση και αθλητικές δραστηριότητες, χωρίς να εξαιρείται κανένας πολίτης, που διαμένει στη Φινλανδία.

Γ5. Library of Michigan (Βιβλιοθήκη του Μίσιγκαν).

Στη βιβλιοθήκη, κάθε καλοκαίρι οργανώνονται αναγνωστικά προγράμματα, προκειμένου να εμπεδωθεί η σημασία της φιλαναγνωσίας. Αυτή η καμπάνια αφορά όλες τις ηλικίες, από παιδιά μέχρι ενήλικες.

Η βιβλιοθήκη του Michigan οργανώνει τη δραστηριότητα, “Nasa @ my Library”. Πρόκειται για δράση ενδυνάμωσης του νεανικού κοινού, με τις νέες τεχνολογίες (STEM - Science, Technology, Engineering, Mathematics).

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η βιβλιοθήκη βρίσκεται διαρκώς σε επαφή με τους μαθητές, με εξ’ αποστάσεως δραστηριότητες, προκειμένου τα παιδιά να έχουν την αίσθηση της προηγούμενης καθημερινότητας.

Για τα παιδιά, με προβλήματα όρασης παρέχεται η δυνατότητα των «ιστοριών περιπάτου», με την υποστήριξη του συστήματος Braille.

Η βιβλιοθήκη του Michigan αποτελεί κοιτίδα νέων συγγραφέων όλων των ειδών.

Εικόνα από το εσωτερικό της βιβλιοθήκης

Κατά διαστήματα διοργανώνονται αφιερώματα σε νέους συγγραφείς, οι οποίοι παρουσιάζουν τα δημιουργήματά τους, διαβάζοντάς τα στα παιδιά.

Δ. Παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα

Δ1: σύντομη ιστορική αναδρομή

Η πρώτη παιδική βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1978 , στην Ελευσίνα, χάρη στην επιμονή 2 καλλιεργημένων , δυναμικών γυναικών , της Γαλλίδας Ανέτ Σλουμπερζέ, η οποία τη δεκαετία του '60 είχε αναπτύξει παρόμοια δράση, στη Γαλλία και της Έλγκα Καββαδία, ανιψιάς του ποιητή, Νίκου Καββαδία (Το Βήμα Team, 2021).

Έλγκα Καββαδία

Ανέτ Σλουμπερζέ.

Η Ε. Καββαδία θα αναφέρει αργότερα ότι η επιλογή της Ελευσίνας για την ίδρυση της παιδικής βιβλιοθήκης αποτελούσε πρόκληση για τις 2 γυναίκες, καθώς επρόκειτο για περιοχή, με εργατικές οικογένειες και μολυσμένη ατμόσφαιρα, λόγω των ναυπηγείων. Αν και αρχικά, υπήρχε δυσπιστία για την επιτυχία του εγχειρήματος, η βιβλιοθήκη αγαπήθηκε από τα παιδιά. Μετά από 3 χρόνια, το 1981, δημιουργήθηκαν 22 παιδικές βιβλιοθήκες, σε συνεργασία με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς (οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, λόγω και της ένταξης της Ελλάδας, στην τότε ΕΟΚ, σε συνδυασμό με το παραγωγικό μοντέλο της χώρας, το οποίο βασιζόταν στην γεωργοκτηνοτροφία , ήκμαζαν). Με αφορμή το τελευταίο γεγονός, δημιουργήθηκε και το πρώτο δίκτυο βιβλιοθηκών, με την οικονομική συνδρομή της Α. Σλουμπερζέ. Επίσημος φορέας προώθησης του βιβλίου, από το 1994, μέχρι σήμερα, είναι το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου (Ε.ΚΕ.ΒΙ), νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, το εποπτεύεται και επιχορηγείται από το Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού (<http://www.ekebi.gr>).

Παρακάτω αναφέρονται οι παιδικές και οι εφηβικές βιβλιοθήκες στην ελληνική επικράτεια , οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Δίκτυο Ελληνικών βιβλιοθηκών, της ΕΒΕ (Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος). Σκοπός του είναι η βελτίωση των παρεχόμενων

υπηρεσιών των συγκεκριμένων χώρων, όπως αναφέρεται και στην ιστοσελίδα του (<https://www.nlg.gr/static-page/network>)

Δ2:Νόμος 2174/1993 : Κύρωση σύμβασης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της εταιρείας Ίδρυσης παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών και άλλες διατάξεις:

Στις διατάξεις του 1^{ου} άρθρου αναφέρεται η ίδρυση του Οργανισμού Παιδικών & εφηβικών βιβλιοθηκών, ο οποίος καταργήθηκε 20 χρόνια αργότερα.

Οι σκοποί του , όπως αναγράφονται παρακάτω δε διαφέρουν από την αποστολή κάθε βιβλιοθήκης:

- Πολιτιστική & πνευματική ανάπτυξη παιδιών & εφήβων.
- Τίθεται ηλικιακός περιορισμός , σε σχέση με τα παιδιά και τους εφήβους (4 – 14 έτη αν και το ηλικιακό διάστημα δεν καλύπτει πλήρως, τουλάχιστον την εφηβική ηλικία).
- Δημιουργία αρχείου και υλικού που σχετίζεται με την παιδική και εφηβική ηλικία.
- Ανάλυση και προώθηση ερευνών για τη φιλιαναγνωσία και την κοινωνικοποίηση παιδιών και εφήβων.
- Διοργάνωση εκδηλώσεων με θέμα την προώθηση και τη συζήτηση γύρω από παιδικά και εφηβικά βιβλία, όπως εκθέσεις βιβλίων και σεμινάρια.
- Επιλογή κατάλληλου υλικού για τις ανάγκες παιδιών και εφήβων.
- Πρόταση για μηνιαία προγράμματα που θα αφορούν τους σκοπούς του τότε Οργανισμού.
- Οι βιβλιοθηκάριοι και οι εκπαιδευτικοί να υποστηρίζονται με σεμινάρια σε σχέση με την ενδυνάμωση της σχέσης παιδιών και εφήβων, με το βιβλίο.
- Επιδίωξη συνεργασίας με κρατικούς φορείς, όπως ΥΠ. ΠΑΙ. Θ.
- Το παιδικό & εφηβικό βιβλίο να αποτελέσει τρόπο διάδοσης του Ελληνικού πολιτισμού, στις νεαρές ηλικίες.
- Αξιοποίηση κάθε πρόσφορου μέσου προώθησης παιδικών και εφηβικών βιβλίων, όπως ραδιόφωνο και τηλεόραση.
- Επιδίωξη συνεργασίας με διεθνείς φορείς και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα προώθησης παιδικού & εφηβικού βιβλίου.

- Παροχή κινήτρων, όπως βραβεία και υποτροφίες προς τους επιστήμονες που «τρέχουν» έρευνες γύρω από την ανάδειξη και βελτίωση της προώθησης του παιδικού & εφηβικού βιβλίου.

Δ3: Οι παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες στην Ελλάδα.

1) Παιδική βιβλιοθήκη Μετσόβου: Ο ανιψιός του ευεργέτη Μ. Τοσίτσα, ο οποίος ίδρυσε το Ε.Μ.Π., βαρόνος Τοσίτσας θεωρείται από τους πρωτεργάτες της σύστασης της συγκεκριμένης βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη ανήκε στον Οργανισμό Παιδικού & Εφηβικού Βιβλίου. Μετά την κατάργησή του, όμως, το Ίδρυμα Τοσίτσα είναι υπεύθυνο για τη λειτουργία του χώρου. Η βιβλιοθήκη στεγάζεται σε ένα παραδοσιακό κτίριο και περιέχει πάνω από 6.000 τίτλους βιβλίων, όπως επίσης περιοδικά και επιτραπέζια παιχνίδια. Σκοπός του χώρου (όπως αναφέρεται στο ΦΕΚ σύστασης όλων των βιβλιοθηκών) είναι να παρακινήσει τα παιδιά προς την ανάπτυξη της φιλαναγνωσίας. Για να καταστεί πιο ελκυστική η βιβλιοθήκη, οι εξειδικευμένοι βιβλιοθηκονόμοι διαθέτουν υλικά χειροτεχνίας ή ζωγραφικής και είναι διαθέσιμοι να επιλύσουν κάθε απορία για τον τρόπο χρήσης και δανεισμού των βιβλίων. Με αυτό τον τρόπο καλλιεργείται ο σεβασμός προς το βιβλίο, η πολιτιστική εμβάθυνση των παιδιών, αλλά και η κοινωνικοποίησή τους, μέσα από τη συνεργασία σε ομαδικές δραστηριότητες.

2) Παιδική Βιβλιοθήκη “Αγγελική Βαρελλά” Δ.Ο.Π.Α. (Δημοτικός Οργανισμός Προσχολικής Αγωγής) Καρδίτσας: η συγκεκριμένη παιδική βιβλιοθήκη έχει πάρει το όνομά της από την Α. Βαρελλά, συγγραφέα παιδικών βιβλίων και αναγνωστικών που χρησιμοποιήθηκαν στις πρώτες τάξεις των δημοτικών σχολείων. Κοντά στη βιβλιοθήκη υπάρχει Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης για τα παιδιά, των οποίων οι γονείς εργάζονται. Το ΚΔΑΠ, κάθε μήνα επιδιώκει την επαφή των παιδιών με το υλικό της βιβλιοθήκης. Την εορταστική περίοδο, κατά τα Χριστούγεννα διοργανώνεται εκδήλωση, κατά την οποία ο δήμαρχος Καρδίτσας μοιράζει δώρα στα παιδιά, αλλά τους διαβάζει και παραμύθια. Τουλάχιστον αυτό συνέβαινε, κατά την προ COVID περίοδο. Με την άρση των μέτρων υγειονομικής προστασίας, αναμένεται ο χώρος να επανέλθει στις παλαιότερες δραστηριότητές της.

3) Παιδική Βιβλιοθήκη “Λάκας Μαντζάρα” Δ.Ο.Π.Α.Καρδίτσας: η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη στεγάζεται σε ένα χώρο που προορίζονταν για Δημοτικά Λουτρά. Ο χώρος αυτός βρίσκεται στην πλατεία «Λάκας Μαντζάρα». Το περίεργο αυτό όνομα οφείλεται σε προγενέστερη ύπαρξη μιας μικρής λίμνης. Λάκας Μαντζάρα σημαίνει δηλ. τρύπα, λάκκος με νερό.

5) Παιδική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Διαμερίσματος “Αρτεσιανού” Δ.Ο.Π.Α.Καρδίτσας: η πρώτη παιδική βιβλιοθήκη της περιοχής του Αρτεσιανού. Για τη σύστασή της παραχωρήθηκε χώρος από το λεγόμενο «Διοικητήριο» της περιοχής. Η βιβλιοθήκη συστεγάζεται με ΚΔΑΠ. Συνεπώς αντιλαμβάνεται κάποιος ότι οι δραστηριότητες του Κέντρου, σχετίζονται και με επίσκεψη των παιδιών στη βιβλιοθήκη.

6) Παιδική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Διαμερίσματος “Παλαιοκκλησίου” Δ.Ο.Π.Α.Καρδίτσας: η συγκεκριμένη βιβλιοθήκη είναι η τελευταία που ιδρύθηκε και υπάγεται στο ευρύτερο Δίκτυο των βιβλιοθηκών. Στεγάζεται σε κεντρικό σημείο της περιοχής. Σε εορταστικές περιόδους ή επετείους συμμετέχει, ενεργά στην προετοιμασία και παρουσίαση εθίμων, με την αναβίωσή τους στο χώρο της και με τη δημιουργία εκθέσεων. Με το Σχέδιο Καλλικράτης, αλλά και τη δημοσιονομική κρίση του 2008, σε συνδυασμό με το δημογραφικό πρόβλημα της Ελλάδος, σχολικές μονάδες έκλεισαν και μεταφέρθηκαν σε πλησιέστερα & πολυπληθέστερα σχολικά διαμερίσματα. Οι βιβλιοθήκες στα δημοτικά διαμερίσματα διαδραματίζουν ενεργό ρόλο στην αναβίωση εθίμων και αποτελούν χώρους υπόμνησης των νεότερων γενεών, για τον τρόπο ζωής του παρελθόντος.

7) Παιδική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Διαμερίσματος Καρδίτσομαγούλας Δ.Ο.Π.Α.Καρδίτσας: παλιά οικογένεια της περιοχής είχε παραχωρήσει την οικία του, για τη στέγαση της βιβλιοθήκης, κίνηση πραγματικά γενναιόδωρη. Όμως, κατά τη διάρκεια των χρόνων, παρουσιάστηκαν προβλήματα στο συγκεκριμένο οίκημα, με αποτέλεσμα τη μεταστέγαση της βιβλιοθήκης. Θετικό το γεγονός της ύπαρξής της στην παλιά κοινότητα Καρδίτσομαγούλας, αλλά το κτήριο δεν καλύπτει τις ανάγκες πρόσβασης προς αυτήν, ατόμων με αναπηρία. Παλαιότερα υπήρχε και σχολείο. Δυστυχώς, με το δημογραφικό πρόβλημα, το σχολείο έκλεισε. Τις εκπαιδευτικές ανάγκες και απορίες των παιδιών που διαμένουν στην περιοχή προσπαθεί να καλύψει η παιδική βιβλιοθήκη.

8) Παιδική Βιβλιοθήκη συνοικίας Αγίας Παρασκευής Δ.Ο.Π.Α. Καρδίτσας: Η παιδική βιβλιοθήκη συνοικίας Αγίας Παρασκευής" ήταν η πρώτη βιβλιοθήκη που λειτούργησε στο δίκτυο παιδικών βιβλιοθηκών. Έχει πάνω από 30 έτη λειτουργίας.

9) Παιδική Βιβλιοθήκη συνοικίας Αγίου Γεωργίου Δ.Ο.Π.Α Καρδίτσας.

10) Παιδική Βιβλιοθήκη συνοικίας Αγίου Νικολάου Δ.Ο.Π.Α. Καρδίτσας: χρονολογικά, πρόκειται για την τελευταία βιβλιοθήκη που ιδρύθηκε στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Καρδίτσας. Με το σχέδιο Καλλικράτης, σε διάφορες υπηρεσίες, όπως και στις βιβλιοθήκες παρατηρήθηκε αποκέντρωση των διαφόρων πολιτιστικών και γραφειοκρατικών διαδικασιών και υπηρεσιών.

11) Παιδική Βιβλιοθήκη συνοικίας Αγίου Φανουρίου Δ.Ο.Π.Α. Καρδίτσας.

12) Παιδική Βιβλιοθήκη συνοικίας Σεισμόπληκτα – Καμινάδων Δ.Ο.Π.Α Καρδίτσας: καταρχάς είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι η συγκεκριμένη , το 2020 είχε πληγεί από έντονα καιρικά φαινόμενα, τα οποία επέφερε η επέλαση του «Ιανού». Στο πλαίσιο της αναμόρφωσης και της υποστήριξης της περιοχής, η παιδική βιβλιοθήκη λειτουργεί , ως κεντρικό γραφείο του δικτύου παιδικών βιβλιοθηκών της Καρδίτσας.

13) Παιδική Βιβλιοθήκη Πανσιλύπου Δ.Ο.Π.Α. Καρδίτσας.

Οι παραπάνω παιδικές βιβλιοθήκες , βρίσκονται υπό την εποπτεία και τη διαχείριση του Δ.Ο.Π.Α. Καρδίτσας, ο οποίος συστήθηκε το 2011. Στο συγκεκριμένο Οργανισμό, εκτός από τις παιδικές βιβλιοθήκες, έχουν ενταχθεί η Δημοτική Πινακοθήκη (εικαστικός χώρος στον οποίο εκτίθενται έργα καλλιτεχνών της περιοχής), το Δημοτικό Ωδείο, η Φιλαρμονική το Μουσείο Πόλης (πρόκειται για λαογραφικό μουσείο) και κλειστοί και ανοιχτοί χώροι άθλησης.

Από τη σύντομη περιγραφή των παιδικών βιβλιοθηκών, διακρίνονται οι προσπάθειες της δημοτικής αρχής να στεγαστούν οι χώροι σε κτήρια, συνδεδεμένα και εναρμονισμένα με την παράδοση και τη φυσική καλλονή του τόπου. Επιπροσθέτως, επιχειρούνται οι βιβλιοθήκες να αποτελέσουν τόπους έλξης και αναψυχής για τα παιδιά και τις οικογένειές τους. Ωστόσο, υπονοείται ότι σε κάποιες περιοχές που δεν υφίστανται δημοτικά σχολεία, οι παιδικές βιβλιοθήκες λειτουργούν ως τρόπος αναπλήρωσης των εκπαιδευτικών κενών. Θα παρουσίαζε ενδιαφέρον μελλοντική έρευνα για τον τρόπο λειτουργίας των βιβλιοθηκών, στον ευρύτερο Δήμο Καρδίτσας και για διερεύνηση εφαρμογής προτάσεων για αποτελεσματική τους χρήση από το αναγνωστικό κοινό. Θα είχε επίσης ενδιαφέρον να εξεταστεί, κατά πόσον είναι προσβάσιμες, ηλεκτρονικά. Κρίνεται θετική η παρουσία στο Δήμο Καρδίτσας τόσο

του αριθμού παιδικών βιβλιοθηκών, αλλά και η σύσταση χώρων, χωρίς περεταίρω ενέργειες βελτίωσής τους, σε έντυπο και ψηφιακό υλικό η στελέχωσή τους, από εξειδικευμένο προσωπικό, μπορεί να καταστεί προσχηματική. Η παιδική βιβλιοθήκη «Αγγελικής Βαρελλά» φαίνεται ότι προβαίνει σε πολιτιστικές & εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Το μεγαλύτερο μέρος των υπολοίπων βιβλιοθηκών μοιάζουν να καλύπτουν στοιχειώδεις ανάγκες του κοινού τους, γεγονός που σημαίνει ότι ένα παιδί, ίσως να πρέπει να επισκεφτεί μια επαρκέστερη βιβλιοθήκη για τη διεκπεραίωση σχολικής εργασίας.

14) Παιδική Βιβλιοθήκη “Στέκι Παιδιού”: Η Παιδική Βιβλιοθήκη «Στέκι Παιδιού» του Δ.Ο.Ε.Π.Α.Π. - ΔΗ.Π.Ε.Θ.Ε. της Διεύθυνσης Εκπαίδευσης του Δήμου Βόλου. Παλιά βιβλιοθήκη, από τις παλαιότερες στην περιφέρεια της Θεσσαλίας. Πλησιάζει τα 40 χρόνια λειτουργίας και έχει καταστεί χρήσιμη για όλων των ηλικιών και ειδικοτήτων πολίτες (μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς και φοιτητές). Το περιεχόμενό της αποτελείται από έντυπα και ψηφιακά βιβλία, ενώ μπορεί κάποιος ν’ ανατρέξει σε σπάνιο οπτικοακουστικό υλικό, το οποίο έχει ψηφιοποιηθεί, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος να μπορεί το παρακολουθήσει, χωρίς τεχνικά προβλήματα. Η συλλογή της υπερβαίνει τους 7.000 τίτλους, καλύπτοντας ακαδημαϊκές και ψυχαγωγικές ανάγκες. Η Βιβλιοθήκη πέρα από το δανεισμό προεκτείνει τις δραστηριότητές της διοργανώνοντας εκδηλώσεις που αφορούν την προώθηση της ανάγνωσης και του βιβλίου. Από σχετική αναζήτηση στο διαδίκτυο, στις 02/04/2013, στο χώρο της βιβλιοθήκης, διοργανώθηκαν εκδηλώσεις ανάγνωσης παραμυθιών του Άντερσεν (pamebolta.gr. , 2013).

15) Παιδική Βιβλιοθήκη ΚΔΑΠ Νεάπολης: Η Παιδική Βιβλιοθήκη του ΚΔΑΠ Νεάπολης της Κοινωφελούς Επιχείρησης Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης - Δημοτικό Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚΠΑ-ΔΙΕΚ) του Δήμου Βόλου υπάγεται στις κοινωνικές υπηρεσίες της περιοχής. Με την ίδρυση του ΚΔΑΠ, αποφασίστηκε και η ταυτόχρονη ίδρυση μιας παιδικής βιβλιοθήκης, το 2000, στο πλαίσιο της δημιουργικής απασχόλησης των παιδιών. Γενικά από την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα παρατηρείται σε πολλές περιοχές της Ελλάδας, μορφωτικός οργανισμός, με τη σύσταση παιδικών βιβλιοθηκών. Οι παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες, πέρα από την ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου, λειτουργούν προληπτικά, με την προώθηση της ενασχόλησης των νέων, με δραστηριότητες, στις

οποίες διαπαιδαγωγούνται, αλλά και αξιοποιούν ευχάριστα τον ελεύθερο χρόνο. Η Βιβλιοθήκη μπορεί να φέρει τον επιθετικό προσδιορισμό «παιδική», αλλά έχει τη δυνατότητα, σε ένα φωτεινό με χαρούμενα χρώματα χώρο, να εξυπηρετεί και μεγαλύτερες ηλικίες. Τακτικά διοργανώνει δράσεις και ενημερώσεις, σχετικές με ιστορικά και αρχαιολογικά θέματα. Σε πολλές περιπτώσεις, σε δραστηριότητες της περιοχής του Βόλου, όπως στην παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου, αποτελεί την έδρα παρουσίας δραστηριοτήτων, όπως ανάγνωσης και δραματοποίησης παιδικών έργων.

16) Ξενοπούλειος Παιδική Βιβλιοθήκη, στη Ζάκυνθο: πρόκειται για αποτέλεσμα ιδιωτικής πρωτοβουλίας των εκπαιδευτικών της πόλης. Στεγάζεται στο χώρο του μουσείου, στη μνήμη του Γ. Ξενόπουλου («*σας ασπάζομαι, Φαίδων*», με αυτή τη φράση υπέγραφε ο γνωστός συγγραφέας, τις επιστολές του, στο περιοδικό «*Η διάπλασις των Παίδων*») και δε θα υπήρχε καταλληλότερη ονομασία για παιδική βιβλιοθήκη, προερχόμενη από ένα δημοφιλή συγγραφέα παιδικών έργων. Η παιδική βιβλιοθήκη έχει συλλέξει, μέχρι σήμερα 5.000 βιβλία, ενώ τα εγγεγραμμένα της μέλη υπολογίζονται σε πάνω από 2.000 άτομα. Ο συγκεκριμένος χώρος βασίζεται στον εθελοντισμό, τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και των γονέων των μαθητών. Οι δράσεις της βιβλιοθήκης απευθύνονται σε όλες τις ηλικίες. Με αφορμή τη φιλαναγνωσία έχει δημιουργηθεί ένας κοινωνικός πυρήνας, ο οποίος κάθε μήνα φροντίζει να ενημερώνει το κοινό για τις εκδηλώσεις που πρόκειται να γίνουν. Τη συγκεκριμένη δομή μπορούν να αναζητήσουν οι ενδιαφερόμενοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (fb) Την περίοδο, πριν τις διακοπές του Πάσχα, είχαν οργανωθεί εργαστήρια για σχεδιασμό καρτών, βαφής αυγών και στολισμού λαμπάδας.

17) Παιδική Νεανική Δημοτική Βιβλιοθήκη Αιδηψού (ΔΗ.Κ.Ε.Ι.Α - Δημοτική Κοινωφελής Επιχείρηση Ιστιαίας Αιδηψού). Φέτος, την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου (02/04/2022), οι ιθύνοντες τη γιόρτασαν, διαδικτυακά.

18) Κέντρο Δημιουργικής Απασχόλησης Παλαιάς Πόλης των Χανίων: τα Κέντρα δημιουργικής Απασχόλησης χρηματοδοτούνται από τα προγράμματα ΕΣΠΑ 2014-2020, με σκοπό την εναρμόνιση της οικογενειακής και της επαγγελματικής ζωής. Στους χώρους αυτούς δραστηριοποιούνται παιδιά, μέχρι 12 ετών, δηλ. ηλικίες που δεν μπορούν να μείνουν μόνες τους στο σπίτι. Οι δήμοι στο νομό Χανίων, από τη δεκαετία του '80, που ξεκίνησαν τα πρώτα ευρωπαϊκά προγράμματα (Κ.Α.Π.Η) έχουν εμπειρία στη διαχείριση και εφαρμογή σχεδιασμών, που εκπορεύονται από την

Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο πλαίσιο της δημιουργικής απασχόλησης, έχει συσταθεί και η παιδική βιβλιοθήκη, στην οποία τα παιδιά, μέχρι να επιστρέψουν στο σπίτι τους μπορούν να μελετάνε τα μαθήματα του σχολείου. Το συγκεκριμένο Κέντρο επιδιώκει δικτύωση με όλες τις υπηρεσίες του Δήμου Χανίων, καθώς επίσης και με ΜΚΟ. Γενικά, οι φορείς κοινωνικών, πολιτιστικών και αθλητικών δραστηριοτήτων οφείλουν να συνεργάζονται και να συντονίζουν τις ενέργειές τους, γιατί ως στόχο έχουν την ευημερία (well being) του ατόμου.

19) Κέντρο Παιδικής Δημιουργίας Αγ. Ιωάννη ΔΟΚΟΙΠΠ (Δημοτικός Οργανισμός Κοινωνικής Πολιτικής & Παιδείας) Δήμου Χανίων.

20) Κέντρο Παιδικής Δημιουργίας Λεονταριανών ΔΟΚΟΙΠΠ Δήμου Χανίων: Στο χώρο του Κέντρου λειτουργεί Παιδική Βιβλιοθήκη. Και σε αυτό το χώρο, πριν τις διακοπές του Πάσχα οργανώθηκαν εργαστήρια δημιουργίας και σχεδίου ευχετήριων καρτών και λαμπάδων, όπως επίσης και εορταστικές κατασκευές, με βάση τα καλαθάκια.

21) Κέντρο Παιδικής Δημιουργίας Νέας Χώρας ΔΟΚΟΙΠΠ Δήμου Χανίων: η παιδική βιβλιοθήκη του Κέντρου Ν. Χώρας περιέχει περίπου 3.000 τίτλους βιβλίων και επιτραπέζια παιχνίδια για τους λιλιπούτειους συμμετέχοντες, ενώ δε λείπουν τα παιδαγωγικά και εικαστικά εργαστήρια.

22) Παιδική-Εφηβική Βιβλιοθήκη Δημοτικής Ενότητας Σούδας: Παιδική Εφηβική Βιβλιοθήκη Δημοτικής Ενότητας Σούδας Δήμου Χανίων Η Βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1999 και απευθύνεται σε παιδιά και νέους 5 έως 18 ετών, ενώ μπορεί να ανατρέξουν σ' αυτή και φοιτητές (αν ανατρέξουμε στον παραπάνω νόμο, τα ηλικιακά όρια ήταν χαμηλότερα, μεταξύ 4 – 14 ετών) . Και σ' αυτή τη βιβλιοθήκη μπορεί ένα παιδί να απασχοληθεί με ευχάριστες δραστηριότητες, όπως τα επιτραπέζια παιχνίδια, αναζητώντας την πληροφόρηση σε 6.500 τίτλους βιβλίων.

23) Παιδική-Εφηβική Βιβλιοθήκη Δημοτικού Κήπου – Δημοτική Βιβλιοθήκη Χανίων: Ιδρύθηκε το 1987 και πλαισιώνεται από την ομορφιά του Δημοτικού Κήπου. Χώρος με συλλογή 20.000 βιβλίων, ο οποίος φιλοξενεί ταυτόχρονα πληθώρα εκδηλώσεων. Εικαστικά εργαστήρια, θεατρικές παραστάσεις, βασισμένες σε αγαπημένα λογοτεχνικά βιβλία, μουσικές παραστάσεις, συλλογή μουσικής βιβλιοθήκης, δυνατότητα συμμετοχής σε επιτραπέζια παιχνίδια, μαθήματα και αγώνες σκάκι και δυνατότητα συμμετοχής των μαθητών σε παιδικές Λέσχες Ανάγνωσης, όπως το πρόγραμμα "Συλλέγω εμπειρίες" (Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα

«*Συλλέγω Εμπειρίες*» εκπονήθηκε σε μεγάλο μέρος των παιδικών βιβλιοθηκών της Ελλάδας , το 2016 και αποτέλεσε άξονα της γενικότερης εκπαιδευτικής δράσης του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος», με την ονομασία, «Ταξίδι προς το Κέντρο Πολιτισμού» και στις Καλοκαιρινές εκστρατείες Ανάγνωσης & Δημιουργικότητας που πραγματοποιούνται στη Βιβλιοθήκη). Πρόκειται για ένα προσεγμένο και χαρούμενο χώρο για όλες τις ηλικίες, παιδιών και νέων.

24) *Παιδική – Νεανική Βιβλιοθήκη Δήμου Άργους Μυκηνών:* ιδρύθηκε το 2007. Η διαμόρφωση της βιβλιοθήκης βασίζεται τόσο σε δωρεές, όσο και σε αγορές. Παρέχονται πληροφορίες για τις εργασίες , ατομικές και ομαδικές των μαθητών. Το τελευταίο διάστημα υλοποιείται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Το κουρδιστό διαστημόπλοιο», το οποίο απευθύνεται στα σχολεία της περιοχής, με σκοπό οι μαθητές να γνωρίσουν το ηλιακό σύστημα, μέσα από video και εικόνες.

25) *Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη Βλαχιώτη:* Η Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη Βλαχιώτη (στην περιοχή της Λακωνίας) λειτούργησε για πρώτη φορά το έτος 1980 όπου ανήκε στον Οργανισμό των Παιδικών και Εφηβικών Βιβλιοθηκών. Άρα , εφόσον η πρώτη παιδική βιβλιοθήκη , ιδρύθηκε το 1978, πρόκειται για μία από τις παλαιότερες βιβλιοθήκες της χώρας. Παρέμεινε ενεργή μέχρι το έτος 2010 , (αργότερα καταργήθηκε ο ΟΠΕΒ). Όλα τα τμήματα των Βιβλιοθηκών ανά την Ελλάδα δωρίστηκαν στους εκάστοτε Δήμους. Ο Δήμος Ευρώτα, μετά την παραχώρηση της Παιδικής και Εφηβικής Βιβλιοθήκης στην Κοινωφελή Επιχείρησή του, "Ευρώτειο Πολιτεία" (ΝΠΙΔ), αποφάσισε να επαναλειτουργήσει την Βιβλιοθήκη, με σκοπό την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας στα παιδιά και στους ενηλίκους δημότες, μέσα από την αξιοποίηση της παιδικής και όχι μόνο, λογοτεχνίας. Η βιβλιοθήκη φαίνεται να αντιμετωπίζει ζητήματα επαρκούς λειτουργίας.

26) *Δημοτική Παιδική και Εφηβική Βιβλιοθήκη Βελβεντού.*

27) *Search Παιδική Βιβλιοθήκη Κηφισιάς:* Η Search Παιδική Βιβλιοθήκη λειτούργησε το 1998 στη Νέα Ερυθραία, ως Παιδική Βιβλιοθήκη Νέας Ερυθραίας. Λόγω Covid – 19 είχε αναστείλει, προσωρινά για κάποιους μήνες τις δραστηριότητές της. Σήμερα, λειτουργεί με τους κανόνες της υγειονομικής προστασίας.

28) Βιβλιοθήκη Αρσακείων Σχολείων Ψυχικού: Το 1937 αποφασίζεται η ίδρυση Βιβλιοθήκης στα Αρσάκεια Σχολεία Ψυχικού, η οποία λειτούργησε μέχρι το 1989 στο κεντρικό κτήριο. Τον ίδιο χρόνο η Βιβλιοθήκη μεταφέρεται σε αίθουσα όπου στεγαζόταν η Παιδαγωγική Ακαδημία. Η πρότυπη Σχολική Βιβλιοθήκη ανακαινίστηκε το 1998 και αποτέλεσε την πρώτη εφαρμοσμένη πρόταση οργάνωσης και λειτουργίας μιας πρότυπης σχολικής βιβλιοθήκης, συνδυασμού παραδοσιακής και ηλεκτρονικής συγχρόνως βιβλιοθήκης. Η Βιβλιοθήκη στεγάζεται στον πρώτο όροφο του κτηρίου της παλαιάς Παιδαγωγικής Ακαδημίας και καλύπτει επιφάνεια 350 τ.μ. Είναι έτσι σχεδιασμένη ώστε να συνδυάζει την επιβλητική ατμόσφαιρα της κλασικής βιβλιοθήκης με έναν σύγχρονο χώρο μελέτης για μαθητές και εκπαιδευτικούς. Είναι ενιαία για τα Δημοτικά, τα Γυμνάσια και τα Λύκεια των Αρσακείων Ψυχικού.

29) Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτήρια Δούκα-Πολιτιστικό-Αθλητικό Δαϊς: Η Βιβλιοθήκη των Εκπαιδευτηρίων Δούκα έχει σαν σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών των μαθητών, των γονέων τους και του προσωπικού των εκπαιδευτηρίων. Παρέχει πρόσβαση στην συλλογή και σε κάθε είδους πληροφοριακές πηγές. Διοργανώνει δραστηριότητες για τους μαθητές και συμβάλλει στην προσπάθεια για τη διαμόρφωση αναγνωστών και φίλων της λογοτεχνίας.

30) Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτηρίων «Ο Πλάτων» (στα Γλυκά Νερά): η βιβλιοθήκη στηρίζει το εκπαιδευτικό έργο διδασκόντων και μαθητών. Η μαθησιακή υποστήριξη περιλαμβάνει περί τους 10.000 τίτλους βιβλίων και πλούσιο οπτικοακουστικό υλικό. Στο χώρο, έχουν τη δυνατότητα να μελετήσουν ταυτόχρονα 60 άτομα, ενώ υπάρχουν Η/Υ για διαδραστική εκπαίδευση και αναζήτηση πληροφοριών στο διαδίκτυο, μέσω της σύνδεσης των εκπαιδευτηρίων με εγκεκριμένες ιστοσελίδες. Ο χώρος διατίθεται για σεμινάρια, παρουσίαση έργων εγκεκριμένων διανοομένων, παρουσίαση ομαδικών εργασιών, αφιερώματα σε σημαντικές ημέρες, όπως η παγκόσμια ημέρα βιβλίου, ημέρα της γυναίκας, αυθόρμητες συζητήσεις μεταξύ συμμαθητών, συμμετοχή σε διαγωνισμούς ρομποτικής και πληροφορικής.

31) Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτηρίων Αργύρη – Λαιμού “Βιβλιοφάγοι”: Η Βιβλιοθήκη του σχολείου μας «Οι Βιβλιοφάγοι» λειτουργεί ως δανειστική και διαθέτει περίπου 5.000 τίτλους βιβλίων. Επίσης κάθε χρόνο εμπλουτίζει και ανανεώνει τη συλλογή της με καινούρια βιβλία. Η βιβλιοθήκη είναι πηγή υλικού για τους μαθητές και για τους παιδαγωγούς. Ρόλος της είναι να λειτουργεί συμβουλευτικά και να υποστηρίζει υπεύθυνα τα παιδιά στις επιλογές τους, διευρύνοντας τις αναγνωστικές τους

προτιμήσεις και καλλιεργώντας αναγνωστικές συμπεριφορές. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη προτείνει βιβλία για ανάγνωση μέσα από τις καινούριες αλλά και τις παλιότερες κυκλοφορίες τρεις φορές το χρόνο: Χριστούγεννα, Πάσχα και καλοκαίρι. Οι Βιβλιοφάγοι αποτελούν λέσχη ανάγνωσης των μαθητών, όπου τα παιδιά μαθαίνουν πώς να αναζητούν βιβλία για ένα συγκεκριμένο θέμα και να επιλέγουν μέσα από αυτά ένα κατάλληλο και χαρακτηριστικό απόσπασμα για να διαβάσουν την ημέρα της συνάντησής μας.

32) Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτηρίων Αυγουλέα-Λιναρδάτου

33) Βιβλιοθήκη Εκπαιδευτηρίων Γείτονα: λειτουργεί ως σχολικό πολιτισμικό κέντρο με σκοπό την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, παρέχοντας ασφαλή πρόσβαση στην πληροφορία και την γνώση, εξοπλίζοντας τους μαθητές με ικανότητες δια βίου μάθησης και βοηθώντας στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Οι υπηρεσίες της σχολικής βιβλιοθήκης παρέχονται ισότιμα σε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας, ανεξάρτητα από ηλικία, φυλή, φύλο, θρησκεία, εθνικότητα, γλώσσα, επαγγελματική ή κοινωνική κατάσταση. Ειδικές υπηρεσίες και υλικό, πρέπει να παρέχονται σε όσους δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τις βασικές υπηρεσίες και αντίστοιχο υλικό της βιβλιοθήκης.

34) Βιβλιοθήκη Ιονίου Σχολής: Η μακρόχρονη ιστορία της Ιονίου Σχολής και η αγάπη της για το βιβλίο έχει σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας πλούσιας συλλογής βιβλίων, περιοδικών, χαρτών και οπτικοακουστικού υλικού που αριθμεί τους 12.000 τίτλους. Η ανάπτυξη και διαχείριση της Βιβλιοθήκης γίνεται από εξειδικευμένο βιβλιοθηκονόμο. Η συλλογή της Βιβλιοθήκης χωρίζεται σε θεματικές κατηγορίες και ταξινομείται βάσει του διεθνούς Δεκαδικού Συστήματος Ταξινόμησης DEWEY (Dewey Decimal Classification). Για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία, η Βιβλιοθήκη, χρησιμοποιεί το πρόγραμμα διαχείρισης και αυτοματοποίησης βιβλιοθηκών Koha (ολοκληρωμένο σύστημα αυτοματοποίησης βιβλιοθηκών) .

35) Βιβλιοθήκη Λεοντείου Σχολής Αθηνών “Μαρκελλίνος Σαμπανιά”: Η Λεόντειος Σχολή Αθηνών, ένα από τα αρχαιότερα εκπαιδευτήρια της χώρας μας, είχε ιδρυθεί το 1838 ως Δημοτικό «Άγιος Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης» στους πρόποδες της Ακρόπολης. Το 1889 λαμβάνει το όνομα «Λεόντειος» και το 1897 εγκαθίσταται σε νεοκλασικό κτήριο στο κέντρο της Αθήνας. Στις αρχές της δεκαετίας του 1920, λόγω μεγάλου αριθμού μαθητών, οικοδομείται και δεύτερο σχολείο, η «Λεόντειος Σχολή Αθηνών» στα Άνω Πατήσια. Πρόκειται για την παλαιότερη σχολική δανειστική

Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, καθώς δημιουργήθηκε το 1924 και ονομαζόταν «Μαρινάρειος Βιβλιοθήκη». Προωθεί την φιλαναγνωσία στο σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον των παιδιών. Είναι συνυφασμένη με τις σύγχρονες εκπαιδευτικές και μαθησιακές πρακτικές, ειδικά όταν εκπονούνται ομαδοσυνεργατικές εργασίες γνωστές ως “project”. Εξυπηρετεί τους μαθητές όλων των βαθμίδων, το εκπαιδευτικό, διοικητικό και τεχνικό προσωπικό, καθώς και αποφοίτους και γονείς. Ειδικά για τους μαθητές του Δημοτικού, υπάρχει ξεχωριστή Παιδική Βιβλιοθήκη με βιβλία ανάλογα με την ηλικία τους. Η ηλεκτρονική καταγραφή και οργάνωση του υλικού και των δύο βιβλιοθηκών ξεκίνησε το 1986. Σήμερα, παρέχεται η δυνατότητα δωρεάν πρόσβασης στο διαδίκτυο μέσω των υπολογιστών τους και περιλαμβάνονται 30.000 τίτλοι βιβλίων (ελληνικών, γαλλικών, αγγλικών, και γερμανικών), 20 τίτλοι περιοδικών – ελληνικών αλλά και γαλλικών - κι ένας ικανοποιητικός αριθμός ψηφιακού οπτικοακουστικού υλικού. Στους χώρους τους οργανώνονται εκδηλώσεις παιδαγωγικού, πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα προς όφελος των μαθητών. Το όνομα της βιβλιοθήκης προέρχεται από ιερέα της Γαλλίας, ο οποίος έδρασε το 18^ο αιώνα. Είναι γνωστό ότι στη Λεόντειο Σχολή, γίνεται ευρεία χρήση της γαλλικής γλώσσας, καθώς οι απόφοιτοί της έχουν στην κατοχή τους πτυχία γνώσης γαλλικών, χωρίς να χρειαστεί να πάνε σε φροντιστήριο.

Μόνο η λεπτομερής περιγραφή στο Δίκτυο των βιβλιοθηκών των ιδιωτικών σχολείων αποδεικνύει την επάρκειά τους σε έντυπο και ψηφιακό υλικό. Σε σύγκριση με τις παιδικές βιβλιοθήκες που υπάγονται σε ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ των ΟΤΑ Α΄, λειτουργούν με απόλυτο συντονισμό με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που εκπροσωπούν. Η στέγασή τους στα ιδιωτικά σχολεία διευκολύνει τους μαθητές να τις επισκεφτούν για τη διεκπεραίωση των εργασιών τους. Επιπλέον, η χρήση των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών καθίσταται επιβεβλημένη, καθώς με βάση τη μέθοδο διδασκαλίας που εφαρμόζεται, ανατίθενται στους μαθητές ατομικές ή ομαδικές γραπτές εργασίες. Η χρήση της βιβλιοθήκης των ιδιωτικών σχολών είναι αναπόσπαστο μέρος των καθημερινών σχολικών δραστηριοτήτων. Οι σχολικές βιβλιοθήκες των ιδιωτικών ιδρυμάτων φαίνεται ότι διαθέτουν την τεχνογνωσία σύγχρονης λειτουργίας βιβλιοθηκών. Είναι πολύ σημαντικό ότι στη διαδικασία καλλιέργειας φιλαναγνωσίας εμπλέκονται οι οικογένειες των μαθητών και οι εκπαιδευτικοί. Αυτό υποδηλώνει ότι τα ιδιωτικά σχολεία έχουν συνειδητοποιήσει ότι δεν είναι , μόνο οι μαθητές

υπεύθυνοι για την εκπαιδευτική και κοινωνική προαγωγή, αλλά και τα υπόλοιπα κοινωνικά δίκτυα με τα οποία σχετίζονται.

36) Βιβλιοθήκη Οργανισμού Παιδείας Πολιτισμού και Περιβάλλοντος “Ο ΞΕΝΟΦΩΝ” Δήμου Σπάτων Αρτέμιδος

37) Κεντρική Δημοτική Βιβλιοθήκη Οργανισμού Πολιτισμού Αθλητισμού και Νεολαίας Δήμου Αθηναίων (Ο.Π.Α.Ν.Δ.Α.): είναι μία από τις πιο παλιές βιβλιοθήκες στη Ελλάδα. Ιστορική βιβλιοθήκη. Ιδρύθηκε την περίοδο σύστασης των πρώτων πανεπιστημίων στην Αθήνα. Στεγάζεται σ’ ένα νεοκλασικό χώρο στο κέντρο της Αθήνας. Τεράστια συλλογή από βιβλία, άνω 50.000 τίτλων. Υπάρχει σπάνιο αρχειακό υλικό από εφημερίδες και φωτογραφικό υλικό , με εικόνες της παλιάς Αθήνας. Το υλικό της βιβλιοθήκης είναι αποτέλεσμα δωρητών της εποχής, αλλά και προνομιακής αγοράς σπάνιων έργων από επιφανείς κατοίκους της Αθήνας. Πρόκειται για χώρο , για όλες τις ηλικίες. Οι ενήλικοι έχουν τη δυνατότητα για μελέτη και έρευνα σε φωτεινούς χώρους, με πρόσβαση και στη διαδικτυακή αναζήτηση. Συχνά διοργανώνονται επισκέψεις σχολείων στο χώρο, με παράλληλη λειτουργία εργαστηρίων ζωγραφικής και ενημέρωσης με ποικίλα θέματα. Λόγω της πανδημίας COVID -19, με τη σταδιακή άρση των lock down, οι μαθητές ενημερώθηκαν από υγειονομικούς για τους τρόπους προστασίας και τη σημασία του εμβολιασμού, για τον περιορισμό της νόσου.

Η βιβλιοθήκη ανταποκρίνεται και στις ανάγκες των νέων μαμάδων, που δεν έχουν ν’ αφήσουν τα παιδιά τους. Υπάρχουν ειδικές πολυθρόνες, όσες γυναίκες επισκεφτούν το χώρο, προκειμένου να πραγματοποιήσουν εργασία, στο πλαίσιο επιμόρφωσης. Επίσης, αν προκύψει ανάγκη να ταΐσουν τα μωράκια, η βιβλιοθήκη διαθέτει καρεκλάκια παιδικά.

38) Οργανισμός Άθλησης και Πολιτισμού Δήμου Κορυδαλλού – Βιβλιοθήκη: μια από τις παλιές παιδικές βιβλιοθήκες της χώρας. Ιδρύθηκε το 1985 και σήμερα στεγάζεται σε χώρο του Πολιτιστικού Κέντρου "Μελίνα Μερκούρη" 20.000 βιβλία, με την υποστήριξη 10.500 μελών, καθιστά τη δομή άρτια πληροφοριακά, για τον επισκέπτη της. Υπάρχει ποικιλία από ψηφιακά και έντυπα βιβλία και σπάνιο αρχειακό υλικό. Ο Δήμος Κορυδαλλού φροντίζει να εμπλουτίζει τη βιβλιοθήκη και

να επιμορφώνει προσωπικό και εκπαιδευτικούς, σχετικά με τους τρόπους επαφής των παιδιών, μέχρι 12 ετών, με το ποιοτικό βιβλίο.

39) Παιδική Βιβλιοθήκη “Μίμης Βασιλόπουλος” Δήμου Χαλανδρίου: αποτελεί παράρτημα της Δημοτικής Βιβλιοθήκης Χαλανδρίου (πρώην Βιβλιοθήκη Αετοπούλειου). Ιδρύθηκε το 2005 με την βοήθεια της οικογένειας Βασιλόπουλου και είναι αφιερωμένη στα παιδιά στη μνήμη του Μίμη Βασιλόπουλου. Στεγάζεται σε παλιό σταθμό τρένου Χαλανδρίου. Η βιβλιοθήκη ήταν τρεις φορές υποψήφια (2012, 2013 και 2014) για το διεθνές βραβείο Astrid Lindgren (πρόκειται για δημοφιλή σουηδή συγγραφέα παιδικών βιβλίων. Το πιο γνωστό της έργο, το οποίο θυμούνται οι άνθρωποι, άνω των 40, είναι «η Πίπη, η φακιδομύτη», το οποίο είχε διασκευαστεί για την τηλεόραση και μεταδόθηκε, σε μεταγλώττιση, στις ελληνικές οθόνες, προς τα τέλη της 10ετίας του ‘70) και βραβεύτηκε το 2013 από το Ελληνικό Τμήμα IBBY (International Board on Books for Young people) για το σύνολο του έργου της. Χαρακτηριστική δραστηριότητα είναι «ο μαραθώνιος παιδικού βιβλίου», ο οποίος διοργανώνονταν από την περίοδο ίδρυσης της βιβλιοθήκης, μέχρι το 2020. Πρόκειται για μία εκδήλωση, κατά την οποία οι λιλιπούτσιοι αναγνώστες επισκέπτονται το χώρο της βιβλιοθήκης, έρχονται σ’ επαφή με νέες εκδόσεις και τους αναγιγνώσκονται αγαπημένα έργα.

IBBY organization: πρόκειται για ΜΚΟ, η οποία συστήθηκε το 1953, στην Ελβετία. Σήμερα μετέχουν στην προσπάθεια της οργάνωσης 80 χώρες, ανάμεσα σ’ αυτές και η Ελλάδα. Σκοποί της οργάνωσης είναι:

- η προώθηση της διεθνούς συνεννόησης για το παιδικό βιβλίο.
- η πρόσβαση κάθε παιδιού σε βιβλία υψηλής ποιότητας και αισθητικής.
- η προώθηση έκδοσης παιδικών βιβλίων, ειδικά στα αναπτυσσόμενα κράτη.
- η παροχή υποστήριξης και εκπαίδευσης στα άτομα που ασχολούνται με την παιδική λογοτεχνία, όπως βιβλιοθηκονόμοι & εκπαιδευτικοί,
- η προώθηση έρευνας στο πεδίο του παιδικού βιβλίου.
- η υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών, σύμφωνα με τη Σύμβαση του ΟΗΕ, για τα δικαιώματα των παιδιών (<https://www.ibby.org>).

40) Παιδική Δανειστική Βιβλιοθήκη του Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού: Το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού είναι ΜΚΟ, η οποία ιδρύθηκε το 2004. Με

την οικονομική κρίση του 2008 και τις πολιτικές αναταραχές, στη βόρεια Αφρική και στη Συρία, παρατηρήθηκαν έντονες μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα. Το Δίκτυο, σε συνεργασία με το Solidarity now, το οποίο δραστηριοποιείται με την προσαρμογή και την ενημέρωση των δικαιωμάτων του μεταναστευτικού πληθυσμού, αποφασίστηκε η δημιουργία πολιτιστικού Εργαστηρίου και Παιδικής Δανειστικής Βιβλιοθήκης. Στους κόλπους της βιβλιοθήκης υπάρχουν 1600 παιδιά μέλη και χάρη και στον εθελοντισμό έχουν συγκεντρωθεί, περί τους 5000 τίτλους βιβλίων παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας, σε διάφορες γλώσσες, ελληνικά, αραβικά, για τις ανάγκες του προσφυγικού πληθυσμού. Το Δίκτυο συνεργάζεται με διαπολιτισμικά σχολεία, μέσω ενημερωτικών & εικαστικών εργαστηρίων. Στο πλαίσιο της ΜΚΟ διοργανώνονται επισκέψεις κινητών βιβλιοθηκών, σε σχολεία, ενώ συμμετέχει σε εκθέσεις βιβλίων. Πρόκειται για φορέα, ο οποίος συνεργάζεται τόσο με ΜΚΟ και σωματεία, όσο με δημόσιους φορείς, όπως κοινωνικές υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων. Επίσης, εθελοντές εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε κοινωνικά φροντιστήρια ενισχυτικής διδασκαλίας, ενώ παραδίδονται μαθήματα ελληνικών σε όλες τις ηλικίες του μεταναστευτικού πληθυσμού.

41) Δαήδειος Παιδική Βιβλιοθήκη Δήμου Καλαμαριάς: Είναι δωρεά της κ. Βασιλικής Δαή. Εγκαινιάσθηκε στις 16 Απριλίου 1997. Έχει 9114 τόμους που διαθέτει για δανεισμό. Είναι δανειστική, απευθύνεται κυρίως σε παιδιά, εφήβους και έχει μία μικρή συλλογή για ενήλικες. Συνεργάζεται με τα σχολεία της περιοχής μας και με τις υπόλοιπες βιβλιοθήκες του δήμου μας. Τα παιδιά επισκέπτονται τη βιβλιοθήκη, είτε για να χρησιμοποιήσουν τα πληροφοριακά βιβλία, είτε για να δανεισθούν υλικό για τις εργασίες τους ή και να δανεισθούν κάποιο βιβλίο που τους ενδιαφέρει. Μπορούν ακόμη να συμμετέχουν στις εκδηλώσεις που οργανώνει η βιβλιοθήκη όπως αφηγήσεις παραμυθιών, λέσχη ανάγνωσης, θεατρικό παιχνίδι, χειροτεχνία, εικαστικά, εργαστήρια δημιουργικής γραφής, για να διαβάσουν το αγαπημένο τους βιβλίο. Από το 2012 η βιβλιοθήκη συμμετέχει στην Καλοκαιρινή Εκστρατεία Ανάγνωσης και Δημιουργικότητας αρχικά υπό την αιγίδα του Future Library και τώρα υπό την αιγίδα της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος και το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Στόχος της βιβλιοθήκης μας είναι να γίνει ένα κέντρο πληροφόρησης, ένα «ζωντανό κύτταρο», στην κοινότητά μας, έτσι ώστε να δημιουργήσει αυριανούς αναγνώστες, φίλους του βιβλίου.

42) Δανιηλίδειος Παιδική Βιβλιοθήκη Δήμου Καλαμαριάς: Με αφορμή δωρεά του γιατρού Δανιηλίδη, η βιβλιοθήκη ιδρύθηκε το 1993. Αριθμεί πάνω από 10.000 βιβλία και συλλογή από CD -ROM . Απευθύνεται και σε εφήβους, αλλά το μεγαλύτερο μέρος του αναγνωστικού κοινού είναι παιδιά, κάτω των 12 ετών. Παρουσιάζει μεγάλη επισκεψιμότητα. .

43) Κεντρική Παιδική Βιβλιοθήκη Δήμου Θεσσαλονίκης: . Σε κατάλληλα διαμορφωμένο χώρο έχει αναπτυχθεί δανειστική συλλογή με 9.649 τίτλους βιβλίων και συλλογή επιτραπέζιων ψυχαγωγικών και μορφωτικών παιχνιδιών. Στο χώρο πραγματοποιούνται σε καθημερινή βάση οργανωμένες δραστηριότητες για παιδιά. Εκπαιδευτικά προγράμματα που απευθύνονται σε σχολικές ομάδες, Η ώρα του παραμυθιού για τους μικρούς μας φίλους, Εργαστήρια: θεάτρου, Μουσικής, Εικαστικών, Παιδική Λέσχη Ανάγνωσης είναι μερικές από τις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης. Μια από τις πιο σημαντικές αποστολές της βιβλιοθήκης είναι να δημιουργεί και να ενισχύει τις συνήθειες της ανάγνωσης κυρίως στα παιδιά από τη μικρή τους ηλικία. Η βιβλιοθήκη έχει τις δυνατότητες ,να επιδρά θετικά και να καλλιεργεί συστηματικά τη σύνδεση του παιδιού με το βιβλίο. Ο χώρος της βιβλιοθήκης είναι προνομιακός γιατί παρέχει όλα τα ερεθίσματα μέσω των συλλογών και των δραστηριοτήτων του για να διεγείρει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα μικρών και μεγάλων και να γίνει ένα εργαλείο που θα αναπτύξει την κριτική σκέψη και ανάλυση του πολίτη.

44) Παιδική Βιβλιοθήκη Άνω Πόλης: παλιά βιβλιοθήκη, η οποία άρχισε να λειτουργεί τη δεκαετία ‘ 80, σε όχι και τόσο πρακτικό χώρο, αφού επρόκειτο για ένα μεγάλο υπόγειο. Η Βιβλιοθήκη, αφού μεταστεγάστηκε, αξιοποίησε το πρόγραμμα του Future Library για ανακαίνιση το 2012 (όπως πολλές παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες). Προσπαθεί να αποτελεί ένα εκπαιδευτικό και πολιτιστικό κέντρο της ευρύτερης κοινότητας, παρέχοντας χώρους για μελέτη και διεκπεραίωση μαθητικών εργασιών. Όπως πολλές βιβλιοθήκες που περιεγράφηκαν , έτσι και η συγκεκριμένη , πέρα από τις ανάγκες των παιδιών και των εφήβων, προσπαθεί να προσελκύσει με τις δραστηριότητές της όλες τις ηλικίες, αναγνωρίζοντας με αυτό τον τρόπο ότι τα παιδιά επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό, από το οικογενειακό τους περιβάλλον, αφού με αυτό τον κύκλο περνούν το μεγαλύτερο μέρος της ημέρας τους.

45) Παιδική Βιβλιοθήκη Δελφών – Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης: ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1986. Στον ίδιο χώρο υπάρχει και μια συλλογή Παιδαγωγικών

βιβλίων. Η αποστολή της είναι η μέγιστη εξυπηρέτηση, η ενημέρωση και η ικανοποίηση των αιτημάτων των αναγνωστών. Η οργάνωση εκδηλώσεων και η πραγματοποίηση εργαστηρίων για την ανάπτυξη της φαντασίας, της δημιουργικότητας και της κριτικής σκέψης. Η αύξηση των αναγνωστών και των δανεισμών της καθώς και η αγορά περισσότερων καινούριων βιβλίων. Οι υπηρεσίες που παρέχει η βιβλιοθήκη στο κοινό της είναι: 1. Δανεισμός-επιστροφή-ανανέωση βιβλίων 2. Τηλεφωνική εξυπηρέτηση αναγνωστών 3. Παροχή πληροφοριών για εργασίες 4. Έρευνα-επιλογή για αγορά βιβλίων 5. Ενημέρωση και συνεργασία με τα σχολεία της περιοχής για διάφορες εκδηλώσεις 6. Οργάνωση εκδηλώσεων όπως (κατασκευές, ανάγνωση παραμυθιών, διάφορα αφιερώματα) 7. Ειδοποιήσεις για καθυστερημένα βιβλία 8. Ενημέρωση ηλεκτρονικού καταλόγου 9. Συντήρηση έντυπου υλικού.

46) Παιδική Βιβλιοθήκη Δήμου Καλαμαριάς: λειτουργεί από τον Οκτώβριο του 2016. Ανήκει στο Δίκτυο των Βιβλιοθηκών του Δήμου Καλαμαριάς, Θεσσαλονίκης. Νεοϊδρυθείσα αλλά με μεγάλη δυναμική καθώς καλύπτει μια ευρεία και νέα περιοχή του Δήμου. Στόχος της είναι να προωθήσει την φιλαναγνωσία αλλά και τη δημιουργικότητα των παιδιών μέσα από διάφορες υπηρεσίες και δραστηριότητες που προσφέρει στο χώρο της. Διαθέτει αίθουσα αναγνωστηρίου, υπολογιστές με σύνδεση στο διαδίκτυο και ηλεκτρονικό κατάλογο (OPAC). Λειτουργεί δανειστικό τμήμα με παιδικά βιβλία αλλά και με ένα τμήμα ενηλίκων. Πραγματοποιούνται εκπαιδευτικές δραστηριότητες τις οποίες παρακολουθούν σχολικές τάξεις αλλά και δράσεις πρωινές και απογευματινές όπου τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε αφηγήσεις παραμυθιών, θεατρικό παιχνίδι, γιόγκικο παραμύθι, ρομποτική, μηχανική, εργαστήρια κατασκευών, επιτραπέζια παιχνίδια και πολλά άλλα.

47) Παιδική Βιβλιοθήκη Καλλιθέας – Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης: ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1984.

48) Παιδική Βιβλιοθήκη Κηφισιάς Δήμου Θεσσαλονίκης.

49) Παιδική Βιβλιοθήκη Ξηροκρήνης-Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης: λειτούργησε για πρώτη φορά το 1984 . Η Βιβλιοθήκη ανακαινίστηκε το Σεπτέμβριο του 2012 και έχει κατασκευαστεί στα πρότυπα βιβλιοθηκών του εξωτερικού, με πολύ χρώμα, διάφορα παιχνιδιάρικα σχήματα, σύγχρονο τεχνολογικό εξοπλισμό και Internet, συνθέτοντας ένα περιβάλλον λειτουργικό, φιλικό προς τα παιδιά και τους νέους,. Η ανακαίνιση πραγματοποιήθηκε από την αστική μη κερδοσκοπική Εταιρεία

Future Library και την οικονομική ενίσχυση του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος. Μόρφωση, ψυχαγωγία, ενημέρωση και πληροφόρηση αποτελούν τους κύριους τομείς δράσης της βιβλιοθήκης. Βιβλία αποτελούν τον μεγαλύτερο όγκο του υλικού, οι νέες τεχνολογίες και δυνατότητες όμως είναι σε τροχιά σταθερής ανάπτυξης και προόδου. Μια ποικιλία εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, στους ίδιους βασικούς άξονες, πλαισιώνει την παραδοσιακή λειτουργία της βιβλιοθήκης: εκθέσεις βιβλίου, συναντήσεις με συγγραφείς, εκθέσεις ζωγραφικής, εργαστήρια κ.ά.

50) Παιδική Βιβλιοθήκη Ορέστου – Δημοτική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης: παλιά βιβλιοθήκη για τα ελληνικά δεδομένα. Ιδρύθηκε το 1984 και η συλλογή έργων της επεκτείνεται σε 10.000 και πλέον βιβλία. Αποτελεί κεντρικό χώρο πολιτιστικών και δημιουργικών εκδηλώσεων, για όλες τις ηλικίες. Μέσα από την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας, επιδιώκει την κοινωνικοποίηση παιδιών και γονέων και τον άτυπο σχηματισμό ομάδων δράσης για ζητήματα που αφορούν τη βελτίωση των όρων εκπαίδευσης. Η παιδική βιβλιοθήκη προσπαθεί να είναι ένα ζωντανό δίκτυο όλων των πολιτιστικών φορέων και των εκπροσώπων του πολιτισμού και της τέχνης. Δράττεται της ευκαιρίας, μέσα από επετειακές εκδηλώσεις, για ανάγνωση ιστοριών προς τα μικρότερα παιδιά, σεμινάρια δημιουργικής γραφής, προώθησης της συγγραφικής δουλειάς νέων ή και παλαιότερων δημιουργών, δραματοποίηση παραμυθιών, από εργαστήρια θεατρικής αγωγής. Ο χώρος χρησιμεύει και ως κοινωνικό φροντιστήριο, για μαθητές που χρειάζονται ενισχυτική διδασκαλία και δεν έχουν τη δυνατότητα να αποταθούν σε φροντιστήρια. Μέσω της εταιρείας Future Library, το 2012 αξιοποίησε παροχή ανακαίνισης. Τα χρώματα, το ευχάριστο και άνετο περιβάλλον αποτελούν ιδανικές συνθήκες για την επαφή με το βιβλίο.

51) Παιδική Βιβλιοθήκη Συνοικισμού Καραμπουρνάκι: ιδρύθηκε το 1998 και ανήκει στο Δήμο Καλαμαριάς. Η συλλογή της ξεπερνά τους 7.000 τίτλους, σύμφωνα με πρόσφατη καταγραφή. Μέσω της μη κερδοσκοπικής εταιρείας Future Library, πρωτοβουλίας του ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος, ανακαινίσθηκε το 2012. Επίσης, με την υποστήριξη ιδρύματος, η βιβλιοθήκη εντάχθηκε στο δίκτυο «Μαγικά κουτιά». Η δραστηριότητα αυτή συνίσταται στη δημιουργία πολύχρωμου, όπου παιδιά και έφηβοι έχουν τη δυνατότητα, για χαλαρό διάβασμα, συμμετοχή σε επιτραπέζια, αλλά και διαδραστικά παιχνίδια, μέσα από Η/Υ. Παράλληλα συμμετέχει και στη δράση «Καλοκαιρινή Εκστρατεία Ανάγνωσης και Δημιουργικότητας», η οποία συντονίζεται αυτή την περίοδο από την Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος. Το γεγονός ότι γειτνιάζει με

σχολικές μονάδες δίνει την ευκαιρία στα παιδιά και τους εκπαιδευτικούς να την επισκεφτούν, ενώ οι ιθύνοντες του χώρου προσπαθούν να διοργανώνουν τακτικά δράσεις συμμετοχής των παιδιών σε δημιουργικά εργαστήρια και εξοικείωσής τους με το έντυπο και το ψηφιακό βιβλίο, αναθέτοντας στους μαθητές εργασίες, οι οποίες ασκούν τις μεταγνωστικές τους δεξιότητες. Πρόκειται για δομή την οποία μπορεί να επισκεφτεί ολόκληρη η οικογένεια και να βρεθεί χρόνος για τους γονείς να αξιοποιήσουν δημιουργικά το χρόνο τους με τα παιδιά, αλλά και να επιλύσουν και προσωπικές τους απορίες, σ' ένα χώρο ευχάριστο.

Future Library: πρόκειται για αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία, η οποία συστήθηκε κατόπιν καλέσματος του Ιδρύματος «Σταύρος Νιάρχος», με σκοπό την ανάπτυξη δικτύου δημόσιων και δημοτικών βιβλιοθηκών. Συνεργάζεται με το Κοινωφελές Ίδρυμα Κοινωνικού & Πολιτιστικού Έργου, το οποίο ιδρύθηκε στην Αθήνα, το 1988. Υποστηρίζεται από το Ίδρυμα Bill & Melinda Gates. Στο site αναφέρεται ότι με την υποστήριξη του Κ.Ι.Κ.Π.Ε έχει συνδράμει στον εμπλουτισμό των συλλογών των δημοσίων βιβλιοθηκών.

52) Πρότυπη Σχολική Βιβλιοθήκη Θεσσαλονίκης: λειτουργεί από το 1994. Η βιβλιοθήκη έχει σκοπό την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών των παιδιών, αλλά και την επίλυση των αποριών των γονέων τους, σε σχέση με τη διαχείριση του χρόνου διαβάσματος, ανά ηλικία. Επίσης, διαθέτει πολύτιμο υλικό ενημέρωσης των εκπαιδευτικών για τις σύγχρονες μεθόδους διδασκαλίας, με πολύτιμα παραδείγματα για δραστηριότητες. Το υλικό αυτό χρησιμεύει στους εκπαιδευτικούς, αφενός μεν, για την προώθηση του επαγγέλματός τους, αφετέρου δε, για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις πιθανών σεμιναρίων ή άλλων μεταπτυχιακών προγραμμάτων, τα οποία παρακολουθούν. Το 2006 εντάχθηκε στο πρόγραμμα της «Κοινωνίας της Πληροφορίας Α.Ε» για τη δημιουργία και την ψηφιακή διάδοση της πληροφόρησης. Η Κοινωνία της Πληροφορίας ΑΕ συστάθηκε το 2001 και αποτελεί εταιρεία του δημοσίου. Βρίσκεται υπό την εποπτεία του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης, του οποίου αποτελεί βραχίονα εφαρμογής προγραμμάτων ψηφιοποίησης και παροχής τεχνογνωσίας, με διευκόλυνση των πολιτών στην άμεση πρόσβαση στην πληροφόρηση. Η βιβλιοθήκη αξιοποιώντας τις Νέες Τεχνολογίες προωθεί τη μόρφωση, την ενημέρωση και την ψυχαγωγία. Η βιβλιοθήκη προωθεί νέες προσπάθειες συγγραφής, διοργανώνοντας αφιερώματα σε νέους δημιουργούς.

Επίσης , επιδιώκει να εδραιώσει με τις σχολικές μονάδες δίκτυο , μέσα από δραστηριότητες δημιουργικής απασχόλησης , είτε μετά το πέρας των μαθημάτων, είτε μετά το κλείσιμο του σχολείου, για τις καλοκαιρινές διακοπές. Η πρότυπη σχολική βιβλιοθήκη απευθύνεται στους πολίτες όλων των ηλικιών, οι οποίοι μέσα από site του Δήμου Θεσσαλονίκης μπορούν να ενημερώνονται για διάφορες εκδηλώσεις.

Στο παραπάνω Δίκτυο δεν περιλαμβάνονται οι σχολικές βιβλιοθήκες των δημοσίων σχολείων και, ίσως, δικαίως κάποιες φορές καθώς ο χώρος της βιβλιοθήκης στα δημόσια , κυρίως, δημοτικά σχολεία θυμίζει «αποθήκη εντύπων».

Οι περισσότερες από τις παραπάνω βιβλιοθήκες υπάγονταν στο παρελθόν, στον ΟΠΕΒ (Οργανισμό Παιδικών και Εφηβικών βιβλίων), ο οποίος καταργήθηκε το 2014. Ο τρόπος λειτουργίας του μεγαλύτερου μέρους των παραπάνω βιβλιοθηκών υπάχθηκε στη δικαιοδοσία των ΟΤΑ Α' βαθμού. Η σχέση τους με την παιδεία δεν είναι σαφής: δηλ. σαφέστατα κάποιες βιβλιοθήκες μπορεί να διαθέτουν υψηλών προδιαγραφών εκδοτικές συλλογές, έχουν αναμορφώσει τους χώρους τους , προκειμένου να είναι ελκυστικοί για παιδιά και εφήβους, αλλά πιθανώς να υπάρχει έλλειψη συντονισμού της ενδοσχολικής δραστηριότητας, με τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Στις σχολικές βιβλιοθήκες των ιδιωτικών σχολών, η συμπίεση αυτή είναι πιο σαφής. Η διδασκαλία είναι απόλυτα συνυφασμένη με την αναζήτηση στη βιβλιοθήκη, σ' έντυπο και ψηφιακό υλικό. Από τον παραπάνω κατάλογο των βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, μπορεί κάποιος να διαγνώσει ανομοιογένεια στον τρόπο λειτουργίας των συγκεκριμένων χώρων.

Ε. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 17 της Διεθνούς σύμβασης για τα Δικαιώματα του παιδιού, η οποία επικυρώθηκε από το ελληνικό κοινοβούλιο το 1992 (Ν.2101/1992), τα συμβαλλόμενα κράτη οφείλουν να δημιουργούν τις προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να έχουν πρόσβαση σε κάθε μέσο πληροφόρησης, που προάγει την κοινωνική και πνευματική ευημερία και όχι μόνο. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '80 είχε ληφθεί υπόψη η πολυπολιτισμικότητα των κοινωνιών. Ως εκ τούτου τα κράτη όφειλαν ν' ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές (Best Practices) και πληροφοριακό υλικό, στο οποίο θα είχαν πρόσβαση όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως καταγωγής και θα ανταποκρίνονταν στις ανάγκες κάθε ομάδας μαθητών.

Οι βιβλιοθήκες, σε παγκόσμιο επίπεδο αποτελούν απαραίτητο συστατικό στοιχείο της ολοκληρωμένης εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα για τους μαθητές της πρωτοβάθμιας & δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αποτελούν πολύτιμο μέσο διερεύνησης και εμβάθυνσης των πληροφοριών που λαμβάνουν από τις σχολικές μονάδες (Οικονόμου, 1998).

Στη δεκαετία του '80, στην Ελληνική επικράτεια, οι βιβλιοθήκες αποτελούσαν ξεχωριστές δομές, απαραίτητες για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας των μαθητών, αλλά δεν υπήρχε εμφανής σύνδεση με τις ενδοσχολικές δραστηριότητες. Η επίσκεψη στη δημοτική βιβλιοθήκη κάθε περιοχής ήταν αποτέλεσμα προσωπικής απόφασης. Τα εκπαιδευτικά στελέχη αρκούνταν σε παραινέσεις ή σε σπάνιες επισκέψεις στους συγκεκριμένους χώρους. Οι βιβλιοθήκες δεν ήταν διαμορφωμένες, με ελκυστικό τρόπο για τα νεαρά άτομα. Κυριαρχούσε το σκούρο καφέ χρώμα της επίπλωσης. Σταδιακά, οι βιβλιοθήκες άρχισαν να γίνονται περισσότερο ανθρωποκεντρικές (Al, et al. 2021). Η φιλομάθεια δεν ήταν μόνο αποτέλεσμα προσωπικής επιλογής, αλλά και ενεργούς ώθησης συχνής παρουσίας του νεαρού κοινού, στους συγκεκριμένους χώρους. Ο μετασχηματισμός αυτός προέκυψε από την αλλαγή των μεθόδων διδασκαλίας. Η οικονομική κρίση, η αποτυχία κυβερνήσεων να δημιουργήσουν αίσθημα ασφάλειας στους πολίτες και η υγειονομική κρίση, με τους κανόνες κοινωνικής αποστασιοποίησης επέβαλαν την ανάγκη μιας σταθερής δομής, από την οποία οι νέες γενιές θα μπορούσαν να λαμβάνουν τη γνώση, είτε με φυσική παρουσία, υπό προϋποθέσεις, είτε με εφαρμογή ψηφιοποιημένων διαδικασιών.

Στην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, με πιο γρήγορους ρυθμούς, εγκαίνιαζονται, συνεχώς παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες ή «γωνιές», στεγασμένες σε χώρους

εύαερους, με χαρούμενα χρώματα και άνετα δωμάτια μελέτης και συνεργασίας, ανάμεσα στους μαθητές.

Στο κεφάλαιο για τις παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες του εξωτερικού, διαπιστώθηκε ότι οι ιθύνοντες έχουν δαπανήσει χρόνο και κονδύλια για τη δημιουργία δομών φιλιαναγνωσίας, σε όμορφα φυσικά περιβάλλοντα, όπως η Διεθνής Βιβλιοθήκη Νέων του Μονάχου. Επιπροσθέτως, οι βιβλιοθήκες μπορούν να έχουν θεματικό χαρακτήρα, όπως η παιδική βιβλιοθήκη “My Tree House” , στη Σιγκαπούρη, της οποίας η αρχιτεκτονική και οι δραστηριότητες καταπιάνονται με την προστασία του περιβάλλοντος. Για τις μεγαλύτερες ηλικίες, οι βιβλιοθήκες, όπως η δημόσια βιβλιοθήκη στην περιοχή της Βόρειας Καρολίνας, χρησιμοποιεί τις νέες ψηφιακές τεχνολογίες και παρέχει πληθώρα πληροφοριών, σχετικά με τη μεταδευτεροβάθμια εκπαίδευση των εφήβων.

Πολύ ιδιαίτερη είναι η περίπτωση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης στο Ελσίνκι, στη Φινλανδία. Πρόκειται για μία αξιόλογη προσπάθεια, η οποία προωθεί τη φιλιαναγνωσία, μέσα από τα προσωπικά ενδιαφέροντα του κάθε ανθρώπου. Στο συγκεκριμένο χώρο υπάρχει πληθώρα δραστηριοτήτων: από επιμορφωτικές, αθλητικές, μέχρι απλή διάθεση για χαλάρωση και συναναστροφή. Φαίνεται ότι στη Φινλανδία έχουν καταφέρει το βιβλίο να μην αποτελεί καταναγκασμό. Οι χώροι παρέχουν ζεστασιά και αίσθηση οικειότητας. Επιπλέον, η βιβλιοθήκη διαθέτει όλα τα τεχνολογικά μέσα και υποδομές, που θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα σε ανθρώπους με αναπηρία.

Επειδή αναφερόμαστε στη βιβλιοθήκη της Φινλανδίας, ένα χώρο που δεν το συναντάμε στην Ελλάδα, είναι σκόπιμο ν’ αναφέρουμε ότι η συγκεκριμένη χώρα διαθέτει το πλεονέκτημα των κλιματολογικών συνθηκών που υπάρχει στη χώρας μας. Επιπροσθέτως, η φιλιαναγνωσία στις άλλες χώρες είναι άμεσα συνυφασμένη με τις σχολικές εργασίες. Για δεκαετίες, αν εξαιρέσουμε την «έκθεση ιδεών», η οποία δε βασιζόταν σε συστηματική βιβλιογραφική ανασκόπηση (υπήρχαν βοηθήματα εκθέσεων, τα οποία πολλές φορές τα παιδιά , προκειμένου ν’ ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του μαθήματος, αποστήθιζαν) οι μαθητές δεν έμπαιναν, συχνά, στη διαδικασία διεκπεραίωσης ατομικής ή ομαδικής σχολικής εργασίας. Η ανάγνωση βιβλίων αποτελούσε καθαρά, ζήτημα, προσωπικής επιλογής. Τα τελευταία χρόνια αυτού του τύπου η εκπαιδευτική διαδικασία έχει αλλάξει σε μεγάλο βαθμό.

Όλες οι βιβλιοθήκες του εξωτερικού, για τις οποίες έγινε αναφορά, έκαναν λόγο για τον περιορισμό δραστηριοτήτων, λόγω της πανδημίας. Όμως, παρέχονταν, διαρκώς, στις οικογένειες των παιδιών ευκαιρίες για συμμετοχή σε εξ αποστάσεως δραστηριότητες. Η επαφή των παιδιών και των εφήβων με τις βιβλιοθήκες αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της εκπαίδευσής τους. Το πρόγραμμα σπουδών τους περιλαμβάνει επίσκεψη και εμπλοκή των νέων γενιών στις εξωσχολικές δραστηριότητες, αλλά και στη διεκπεραίωση των σχολικών εργασιών.

Στο εξωτερικό η λειτουργία των δημόσιων βιβλιοθηκών ερείδεται και στον εθελοντισμό, γεγονός, το οποίο δε συναντάται στην Ελλάδα. Είδαμε στην περίπτωση της Κεντρικής Βιβλιοθήκης της Βόρειας Καρολίνας, η συμπεριφορά απέναντι στον κάθε εθελοντή δείχνει ότι η υποστήριξη που παρέχει είναι σημαντική και μοναδική.

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με έκθεση του ΕΙΕΑΔ (Εθνικού Ινστιτούτου Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού), αρχές του 2020, η χώρα μας βρίσκεται στις χαμηλότερες θέσεις στο θέμα του εθελοντισμού, αν και παρατηρείται τα τελευταία χρόνια αύξηση της προσφοράς της εθελοντικής εργασίας.

Η αύξηση της εθελοντικής εργασίας σχετίζεται με τη σύσταση ΜΚΟ, λόγω της ύπαρξης ευάλωτων ομάδων οι οποίες απειλούνται από τον κίνδυνο της απόλυτης φτώχειας, λόγω της δημοσιονομικής κρίσης του 2008. Επιπλέον, η περιστολή θέσεων εργασίας έχει «υποχρεώσει» πολλούς επαγγελματίες να δραστηριοποιηθούν σε κοινωνικής φύσεως φορείς (ΜΚΟ για παιδιά ή πρόσφυγες), καθώς οι υπεύθυνοι έχουν αφήσει να εννοηθεί η πιθανότητα πρόσληψής τους, εφόσον οι πρώτοι απασχοληθούν εθελοντικά για κάποιο χρονικό διάστημα στον οργανισμό που εκπροσωπούν οι τελευταίοι. Το αποτέλεσμα σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι η εκμετάλλευση των εθελοντών, προκειμένου να καλυφτούν λειτουργικά κενά της οργάνωσης. Η εκμετάλλευση, χωρίς απτό αποτέλεσμα οδηγεί στην κόπωση των εθελοντών, οι οποίοι στο τέλος σταματούν απότομα τη δράση τους, αποθαρρύνοντας ταυτόχρονα υποψήφιους εθελοντές.

Καθοριστικό ρόλο για την ίδρυση και την ανάπτυξη των παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών στην Ελλάδα, ιδίως, μετά το 2010, έχει διαδραματίσει το Ίδρυμα «Σταύρος Νιάρχος», το οποίο μέσω της αστικής μη κερδοσκοπικής εταιρείας Future Library έχει βοηθήσει πολλούς παρόμοιους πολιτιστικούς χώρους να ανακαινίσουν τις αίθουσές τους και να εκσυγχρονιστούν, μέσω της ψηφιοποίησης, προκειμένου να καταστούν μέρη επιμόρφωσης και αναψυχής. Οι παιδικές και εφηβικές βιβλιοθήκες

χρησιμοποιούν σε μεγάλο βαθμό τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, στα οποία ανακοινώνουν το πρόγραμμά τους. Από μία βέβαια υποτυπώδη έρευνα, κρίνεται θετική η χρήση του fb, αλλά χρειάζεται διαχειριστές, οι οποίοι θα αφιερώνουν χρόνο για καλύτερη προώθηση των εκδηλώσεων των βιβλιοθηκών. Επιπροσθέτως, φάνηκε ότι , λόγω της πανδημίας, βιβλιοθήκες παρουσίασαν στασιμότητα, για λόγους υγειονομικής προστασίας, ενώ θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, καθώς διέθεταν τις υποδομές για εξ' αποστάσεως διδασκαλία. Την περίοδο του lockdown πολλές οικογένειες ταλαιπωρήθηκαν , λόγω έλλειψης εξοπλισμού να παρακολουθήσουν τις διαδικτυακές διδασκαλίες. Σε πολλές περιοχές, όπως στο Δήμο Καρδίτσας, ή στο Δήμο Θεσσαλονίκης παρατηρήθηκε ίδρυση βιβλιοθηκών, οι οποίες εντάχθηκαν στο ομώνυμο Δίκτυο, προκειμένου να επωφεληθούν από εργαλεία υλικοτεχνικού εξοπλισμού και ανταλλαγής πρακτικών. Θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν, με πρόγραμμα και με συντονισμό για διδασκαλία εξ' αποστάσεως.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Aagaard, L. et al.. (2003). Libraries for Children and Young Adults IFLA Section. <https://www.ifla.org>. (ανακτήθηκε, 07/04/2022).

AL, U. et al. (2019). Libraries as learning environments: the example of “Libraries for Everyone. *Library Management*, Vol. 40 issue: 1/2, pp.74-87. doi.org/10.1108/LM-09-2017-0092

Anatolia elementary school. (2022). Read & Research: Ιστορία των βιβλιοθηκών. <https://anatolia.libguides.com>. (ανακτήθηκε στις 31/03/2022).

Colossusproject.org. (XX). <https://colossusproject.org>. (ανακτήθηκε στις 27/04/2022).

Dominicana Vol. 7. No 2. (XX). <https://www.dominicanajournal.org>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

DW -Made for minds .(2019). Building bridges: International Youth Library in Munich celebrates 70 years. <https://www.dw.com>. (ανακτήθηκε στις 22/04/2022).

Ex – amaxis. (2013). Το έπος του Giglamesh. <http://ex-amaxis.gr/wp-content/uploads/pdf> (ανακτήθηκε στις 03/04/2022).

Fenwick, SI. (1976). Library Service to Children and Young People. <https://www.ideals.illinois.edu>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

Gutenberg Gesselshaft .(XX). Gutenberg’ s Invention. <https://www.gutenberg-gesellschaft.de>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

IFLA/UNESCO. (1994). Public Library Manifesto 1994. <https://www.ifla.org>. (ανακτήθηκε στις 21/04/2022).

IJB. (2022). Jahresbericht, 2021. <https://www.ijb.de>. (ανακτήθηκε στις 24/04/2022).

Jamali, H., Nicholas, D. & Rowlands. (2008). Scholarly e-books: the views of 16,000 academics. *Academia - The world research* (ανακτήθηκε στις 23/01/2022)

Lopez, M. (1976). Childrens Libraries: Nineteen Century American Origins. *The Journal of Library History (1974-1987)*. Vol. 11, No. 4. Published By: University of Texas Press

Krummel, D. (1999). A CELEBRATION OF HISTORICAL LIBRARY FUNCTION. Occasional Papers. Retrieved from <https://www.ideals.illinois.edu/bitstream/handle/2142/3861/gslisoccasionalp> .

Li- Soh, L. & Ni- Lo, W. (2013). My Tree House – World’s 1st Green Library for Kids. <http://library.ifla.org>. (ανακτήθηκε στις 22/04/2022).

Little Day Out. (2013). My Tree House: World’s First Green Library for Kids. <https://www.littledayout.com>. (ανακτήθηκε στις 22/04/2022).

Palsdottir, A. (2019). Advantages and disadvantages of printed and electronic study material: perspectives of university students. *Published quarterly by the university of borås, Sweden*.

pamebolta.gr. (2013). Εκδηλώσεις από τις Παιδικές Βιβλιοθήκες του Δήμου Βόλου. <https://pamebolta.gr>. (ανακτήθηκε στις 27/04/2022).

Payton, J. et al. (2000). Social and Emotional Learning (SEL). *Journal of Social Health*.

Reith – Banks, T. (2018). The borrowers: why Finland's cities are havens for library lovers. <https://www.theguardian.com>. (ανακτήθηκε στις 27/04/2022).

Sayers, F.C.(XX). The American Origins of Public Library Work with Children. <https://core.ac.uk>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

Sturges, P. (1994). The Public Library and Reading by the masses: Historical Perspectives on the USA and Britain 1850 – 1900. <https://archive.ifla.org>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

users.sch.gr. (XX). Οι διηγήσεις για τη δημιουργία. <http://users.sch.gr>. (ανακτήθηκε στις 03/04/2022).

Walter, VA. (2003). Public Library service to children and teens. A research Agenda. *Library trends*. Uni of Illinois.

Βλέσσας, Μ. & Μαλακού, Μ. (XX). Η Ιστορία του Χαρτιού και της Χαρτοποιητικής τέχνης. <https://xeiropoiito-xarti.gr> (ανακτήθηκε στις 03/04/2022).

Δέκατο έκτο Δημοτικό Σχολείο Ιλίου. (2013). Τα ηλεκτρονικά ή ψηφιακά βιβλία. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα σε σχέση με το παραδοσιακό έντυπο βιβλίο. <https://blogs.sch.gr/16dimiliou/2013> (ανακτήθηκε στις 21/01/2022)

ΕΙΕΑΔ. (2020). Εθελοντισμός στην Ελλάδα: υπάρχουσα κατάσταση και προτάσεις. *Σειρά: Κοινωνική Πολιτική*. Αθήνα: ΕΙΕΑΔ.

Ζήση, Β. (2019). Μια βιβλιοθήκη ξεχωριστή από τις άλλες. Η βιβλιοθήκη του St. Gallen στην Ελβετία. <https://www.zoumekalitera.gr>. (ανακτήθηκε στις 23/04/2022).

Κουσκουβέλης, Η. (1997). ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ. Αθήνα: ΠΑΠΑΖΗΣΗΣ.

Λυχνάρα, Μ. (2017). Διπλωματική εργασία: ΕΒΕ , όταν το παρελθόν συναντά το μέλλον. *Διατμηματικό ΠΜΣ «Σχεδιασμός & Ανάπτυξη Τουρισμού & Πολιτισμού»* . Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.

Μαραγγιανού – Δερμούση, Γ. (1996). *Ελεατική Φιλοσοφία*. Αθήνα: ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΑ.

Μυρτσιώτη, Γ. (2006). Το αρχαιότερο βιβλίο της Ευρώπης. <https://www.kathimerini.gr>. (ανακτήθηκε στις 26/04/2022).

Νόμος 2101/1992. Κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα δικαιώματα τον παιδιού. <https://www.e-nomothesia.gr>. (ανακτήθηκε στις 23/04/2022).

Νόμος 2174/1993 : Κύρωση σύμβασης μεταξύ του Ελληνικού Δημοσίου και της εταιρείας Ίδρυσης παιδικών και εφηβικών βιβλιοθηκών και άλλες διατάξεις. <https://www.e-nomothesia.gr> (ανακτήθηκε στις 28/04/2022).

Οικονόμου, Β. (1998). *Οι Βιβλιοθήκες και ο ρόλος τους*. Αθήνα: Ατραπός.

Παπαδής, Λ. (2020). Ρωμαϊκός Εμφύλιος. <https://pollsandpolitics.gr>. (ανακτήθηκε στις 27/04/2022).

Σεμερτζάκη, Ε.(2006). Ιστορία των Βιβλιοθηκών στην Ελλάδα: σύντομη αναδρομή. Ίδρυμα Ευγενίδου. <https://www.eef.edu.gr>. (ανακτήθηκε στις 31/03/2022).

Σπυρίδου, Δ. (2021). Η αρχαία βιβλιοθήκη της Αλεξάνδρειας. <https://colossusproject.org>. (ανακτήθηκε στις 07/04/2022).

Στάικος, Κ. (2020). Ο κόσμος των βιβλιοθηκών από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα - Περιήγηση στον ιστότοπο «Περί Βιβλιοθηκών». <https://www.ekt.gr>. (ανακτήθηκε στις 31/03/2022).

ΤοΒημα Team. (2021). Παιδικές βιβλιοθήκες: Ένα έργο που αναζητεί συνεχιστές και καινούργιο όραμα. <https://www.tovima.gr>. (ανακτήθηκε στις 22/04/2022).

Χειμωνάς, Γ. (2006). *Πεισίστρατος*. Αθήνα: ΚΕΔΡΟΣ.